

БІЗНЕС-КЛУБ
СЭЗ «МІНСК» — 5 ГАДОЎ
2 стар.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
ГЕНДЭРНАЯ ПАЛІТЫКА ў
РАМКАХ ЗАКОНА
2 стар.

ПАСЛЯСЛОЎЕ Яўгена ЛЕЦКІ ДА ДЗЭН КУЛЬТУРЫ
АБЛАСЦЕЙ БЕЛАРУСІ
2-3 стар.

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ
ПАВЕДАМЛЕННІ МІЖНАРОДНАЙ
АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ

ВЕСТКІ З СУПОЛАК
ЖАНОЧАЙ ПАЗЫІЯЙ БЕЛАРУСІ
ЗАХАПАЮЦА НА УКРАЇНЕ
7 стар.

ЖЫЦЦЕВЫЯ СЮЖЭТЫ
АМУРЫ Аляксандра УЛАСАВА
4 стар.

ПАЛЕСКІЯ ўРАЖАННІ
Ірыны ХАДАСЕВІЧ
8 стар.

ПОДЫЎМ
АЛЬТЭРНАТЫЎНАЯ МОДА
С.НАГОРНАГА
7 стар.

КРЫЖАВАНКА АД Любові ІОНАВАЙ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАЇНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

6 сакавіка 2003 года, № 10 (2828)

Цана 160 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

БелОМА НА
МІЖНАРОДНЫХ ВЫСТАВАХ
Адно з вядучых прадпрыемстваў беларускай «абаронкі» БелОМА ў 2003 годзе плануе прыняць удзел у 45 нацыянальных і міжнародных выставах.

Важнейшыя з іх — «Інавацыі. Інвестыцыі. Высокія тэхналогіі» ў Пензе, сібірскі прамысловы форум «Прагматэхэкспа», красавіцкая выстава «Высокія тэхналогіі абароннага комплексу» і кастрычніцкая — «Тэхналогіі дваінога прызначэння» — у Маскве, а таксама салон узбраенняў і ваеннай тэхнікі MILEX-2003, намечаны на 13-16 мая ў беларускай сталіцы. У красавіку прадукцыю Беларускага оптыка-механічнага аб'яднання змогуць убачыць спецыялісты і госці на прамысловай выставе «MESSE» ў нямецкім Гановеры, а ў чэрвені — на прамысловым кірмашы ў Познані. Цяпер прадпрыемства выпускае шырокі спектр прадукцыі ваеннага і грамадзянскага прызначэння — ад касмічнай і аэрафотаапаратуры да іграшчывых і паляўнічых прыцэлаў, ад бытавых лічыльнікаў газу да кіна- і фотатавараў.

УКРАЇНСКІЯ «ЗУБРЫ» НАВЕДАЛІ БЕЛАРУСЬ

У апошні час больш цеснымі становяцца кантакты беларускіх і ўкраінскіх парламентарыяў. Ініцыятыва належыць дэпутацкай групе Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь «ЗУБР» (за Саюз Украіны, Беларусі і Расіі), а таксама рабочай групе па супрацоўніцтве з Вярхоўнай Радай Украіны, створанай у беларускім парламенце.

Нядаўна адбылася чарговая сустрэча беларускіх дэпутатаў з дэлегацыяй Камітэта Вярхоўнай рады па пытаннях навукі і адукацыі, якую ўзначальваў намеснік старшыні гэтага камітэта Сяргей Дарагунцаў. Трохдзённы візіт быў прысвечаны далейшаму развіццю міжпарламенцкіх, навуковых і культурных сувязей.

Абодва бакі пацвердзілі сваю гатоўнасць да ўсебаковага супрацоўніцтва ў гэтай сферы. С.Дарагунцаў зазначыў: «У Маскве 4 прэзідэнты заявілі аб сваім імкненні ісці насустрач адзін аднаму, аб стварэнні адзінай эканамічнай прасторы, а мы, дэпутаты, павінны ім у гэтым дапамагаць».

ЗБЕРАГУЦЬ ЦЯПЛО ў САНКТ-ПЕЦЯРБУРГУ

Важны заказ Санкт-Пецярбурга выканай калектыў мінскага завода «Праміндустрыя».

У горад на Няве, які сёлета адзначае сваё 300-годдзе, тэрмінова адпраўлены 4 беларускія цеплаабменнікі. Яны будуць зманціраваны на новым Ладажскім вакзале і дапамогуць піцэрцам істотна зберагчы энергарэсурсы на абагрэве будынка. Між іншым, мінчане напярэдадні выйгралі тэндэр на пастаўку гэтага абсталявання з вядомых фірм Фінляндыі і Швецыі.

ШКОЛЬНІКІ ЗНАЙШЛІ КАМЕНЬ АХВЯРАПРЫНАШЭННЯ
Вучні Грэтуньскай базавай школы, што ў Браслаўскім раёне Віцебскай вобласці, зрабілі адкрыццё, якое з'яўляецца вялікай навуковай каштоўнасцю.

Удзельнікамі краязнаўчага клуба «Зямляне» ў наваколлі вёскі Латочкі знойдзены камень-багатыр ледніковага перыяду даўжынёй 6,7 метра. Гэта самы вялікі камень на Браслаўшчыне і адзін з самых буйных на тэрыторыі краіны. Легенда гаворыць, што каменны гігант знаходзіцца на месцы, дзе нашы продкі прыносілі ахвяры сваім багам. Знаходка грэтуньскіх школьнікаў будзе занесена ў спіс геалагічных помнікаў Беларусі.

РАСІЙСКІЯ ФУТБАЛІСТЫ — У БЕЛАРУСКАЙ ФОРМЕ

На Бабруйскім швейным прадпрыемстве выканалі заказ для расійскіх футбольных каманд.

З імпортных тканін пашыта тры тысячы куртак і штаноў. Цяпер з такіх жа тканін пачалі шыць курткі, штаны, спартыўныя касцюмы, шорты для рэалізацыі ў Беларусі.

«ВАЛЮТЧЫКІ» ПАПАЎНЯЮЦЬ КАЗНУ

«Фіяска» пацярпелі трое мінчан, якія былі затрыманы праваахоўнікамі ў Мінску ля магазіна на вуліцы Варвашэні. Справа ў тым, што ўсе яны займаліся незаконнымі аперацыямі з наяўнай валютай.

У «мясял» было канфіскавана 2 мільёны 848 тысяч беларускіх рублёў, 2 тысячы 70 долараў ЗША, 1 тысяча расійскіх рублёў і 40 еўра.

Вельмі не пашанцавала і магіляўчаніну, які за падобную ж дзейнасць быў затрыманы ля ўнівермага «Кастрычніцкі» ў Магілёве. У яго канфіскавалі 390 тысяч беларускіх рублёў, 500 еўра і 208 долараў.

Падрыхтавала Таццяна КУВАРЫНА.

ракурс

Фота Сяргея ДЗЕНСЕНКІ

У АБДЫМКАХ ГІМЕНЕЯ

У Мінску па-ранейшаму самым папулярным сярод маладажонаў застаецца гарадскі Дом шлюбай. Па словах яго супрацоўнікаў, у апошні час назіраецца прыемная тэндэнцыя: шлюбай рэгіструецца больш, чым разводаў.

І яшчэ цікавае. Самыя распаўсюджаныя імёны сярод нованароджаных у 2003 годзе: Анастасія і Уладзіслаў. Далей па папулярнасці ідуць Лізавета, Марыя, Аляксандр і Мікіта.

выбары-2003

Выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў Беларусі 24-га склікання адбыліся.

Ужо па папярэдніх даных, якія абвясціла старшыня Цэнтральнай камісіі па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў Лідзія Ярмошына, сфарміраваны ў правамоцным складзе 1 672 Саветы розных узроўняў, за выключэннем сямі гарадскіх, дзе адбудзецца другі тур, і аднаго пасялковага, дзе выбары будуць прызначаны паўторна. У выбарах прынялі ўдзел 5 мільёнаў 202 тысячы 966 чалавек, або 73,3 працэнта адагульнай колькасці выбаршчыкаў.

Статыстыка на сённяшні дзень сведчыць аб узросшай актыўнасці беларускага электарата. Не гаворачы ўжо пра рэгіёны, дзе яўка для галасавання перавысіла ў сярэднім 70 працэнтаў, рэкордная колькасць выбаршчыкаў прагаласавала і ў беларускай сталіцы — 60,15 працэнта. Для параўнання: чатыры гады таму на выбарчыя ўчасткі прыйшлі толькі 48,2 працэнта

МЯСЦОВЫЯ САВЕТЫ АБНАВІЛІСЯ

мінчан, унесеныя ў спісы для галасавання, і ў трэці сталічных акруг выбары не адбыліся наогул. Што ж змянілася за апошнія гады? Палітолагі будуць яшчэ доўга шукаць адказ, бо гэтыя выбары, па сутнасці, «рэпетыцыя» будучых парламенцкіх. У Цэнтравыбаркаме ж па гарадскіх слядах і без падстаў лічаць, што справа ў добрай арганізацыі выбараў і тым, што «павышаецца роля і значнасць мясцовых Саветаў».

— Заканчэнне на 3-й стар. —

зваротная сувязь

ВІНШАВАННЕ АД ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

Шаноўныя чароўныя суайчынніцы!

У гэтыя сакавіцкія дні прыміце пажаданні заўсёднай вясенняй прасветленасці ў душы, здзяйснення заветных мар, даўгалецця і добрабыту.

У якім бы кутку свету вы зараз ні знаходзіліся, не забывайце, што таварыства «Радзіма» з'яўляецца надзейным сувязным звяном з роднай Беларуссю.

Праўленне Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Тэл./факс: +375-17 284-72-08, e-mail: gramm@solo.by.

спорт

ЛЁГКАЯ АТЛЕТЫКА. На міжнародных турнірах у Бірмінгеме (Вялікабрытанія) і Льевене (Францыя) нашу краіну прадстаўляў майстар трайнага скачка Аляксандр Главацкі. Калі ў Вялікабрытаніі беларусу пакарыліся 16,88 метра (5-ты радок), то ў Францыі — 16,94 і трэцяя прыступка п'едэстала.

ВЕЛАТРЭК. У Маскве амаль усіх зорак велатрэка сабраў стартавы этап Кубка свету. Беларуска Наталля Цылінская зноў паставіла ўсіх сваіх саперніц на калені: у яе «золата» ў спрынце на дыстанцыі 200 метраў і першае месца ў гіце на 500 метраў. Адначасна таксама «серабро» Святланы Іванханенкавай у індывідуальным праследаванні.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

Агентства неадвядчымасці
ІНФАРМ ПРАГНОЗ
Ліц. №33 ад 17.08.00-05 МГІ РБ

Аперацыі со всіма відамі неадвядчымасці
Оказываем кваліфікаваную рэалізацыйную ўслугу грамадзянам і юрыдычным асобам, в том числе іностранным, по приобретению неадвядчымасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

г. Мінск, ул. К.Черного, 5а. Т.(017) 2-84-50-41, 2-84-44-92, 2-32-40-61, 2-84-41-53 www.inform@realing.com

бізнес-клуб

СЭЗ "МІНСК" — Ёсць вынікі

Развіццё свабоднай эканамічнай зоны "Мінск" праходзіць паспяхова, заявіў кіраўнік яе адміністрацыі на прэсканферэнцыі, якая была прысвечана пад'ядзенню вынікаў работы СЭЗ за пяцігоддзе.

86 прадпрыемстваў-рэзідэнтаў зарэгістравана на працягу гэтага перыяду, з іх 55 — з замежным капіталам. За той жа тэрмін рэалізавана прадукцыя ўласнай вытворчасці на 210 мільярд рублёў.

Асноўная частка сродкаў накіроўваецца на паліграфічную вытворчасць, будаўніцтва, дрэваапрацоўку і машынабудаванне.

На тэрыторыі СЭЗ дынамічна ствараюцца рабочыя месцы: за мінулы год на прадпрыемствы-рэзідэнты працаўладкавалася 870 мінчан.

ЛАСУНКІ ДЛЯ АМЕРЫКАНЦАЎ

Першы ў гэтым годзе буйны "заморскі" заказ выканала мінская кандытарская фабрыка "Камунарка". У Злучаныя Штаты Амерыкі адпраўлена 20 тон ласунак.

У іх ліку і навінкі прадпрыемства — наборы фігурнага шакаладу, цукеркі "Сузор'е", прыгатаваныя на аснове мёду і аржахаў, "Паветраны пацалунак".

За апошняе паўгоддзе на фабрыцы асвоена больш як 30 відаў новай прадукцыі. Асартымент кандытарскіх вырабаў пашыраецца за кошт укаранення прагрэсіўных тэхналогій. Значная частка вырабаў "Камунаркі" адпраўляецца на экспарт — у Расію, Чэхію, Латвію, Манголію. А цяпер ужо і ў ЗША.

"Мінск-Навіны".

аспект праблемы

Надзея ЦЫРКУН: "ГЕНДЭРНАЯ ПАЛІТЫКА ў РАМКАХ ЗАКОНА"

Надзея Цыркун — вядомы палітык, псіхолаг, выкладчык педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, спецыяліст па пытаннях гендэрнай роўнасці. Вось і зараз сустрэлася з журналісткамі (для мужчын, мабыць, тэма здалася неактуальнай), каб абмеркаваць "Становішча сучаснай жанчыны ў беларускім грамадстве. Шляхі рашэння праблемы прадухілення і спынення насілля як з'явы". Н.Цыркун выступіла на гэты раз як дэпутат Пастаяннай камісіі па правах чалавека, нацыянальных зносінах і СМІ Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Надзея Цыркун адразу заўважыла, што гендэрная роўнасць магчыма толькі пры ўсталяванні сіметрычнасці ва ўсім, што рэгламентуе грамадскія ўзаемаадносіны жанчыны і мужчыны. Калі мы чытаем, што ў структуры ўлады жанчын не павінна быць менш за 30 працэнтаў, гэта не выклікае ў нас ніякага здзіўлення. Уявіце сабе, што такое скажучы пра мужчын. Вы адчуеце здзіўленне. Справа ў тым, што наша свядомасць спрадвечна ўспрымае жанчыну як чалавека, які стаіць пасля прадстаўнікоў моцнай паловы чалавецтва. Асабліва прыкра, што мы прывыклі да гэтага і не адчуваем хаця б унутранага пратэсту. Нам прапаноўваюць ціха гадаваць дзяцей, весці хатнюю гаспадарку і не імкнуцца да сваёй уласнай рэалізацыі. І яшчэ пры гэтым не абураліся, калі цябе зневажаюць, працягваюць насілле — фізічнае, псіхалагічнае, сексуальнае.

Менавіта насілле і пагрозы яго здзяйснення — асноўная перашкода для дасягнення гендэрнай роўнасці, лічыць Н.Цыркун. Беларусь падпісала выніковыя дакументы Пекінскай канферэнцыі, якія тычацца прадухілення насілля ў адносінах да жанчын. Такім чынам, наша дзяржава ўзяла на сябе адказнасць па абароне кожнай з нас

— грамадзянак Беларусі.

А між тым статыстыка сведчыць: у 2001 годзе на Беларусі ад розных злачынстваў пацярпела 32 774 жанчыны, што на 1,1 працэнта больш, чым у 2000 годзе.

Асабліваю насцярожанасць выклікае хатняе насілле, кажа Н.Цыркун. І ў першую чаргу таму, што менавіта сям'я павінна быць месцам абароны асобы ад агрэсіўных праяў грамадскага жыцця.

Міністэрства ўнутраных спраў краіны распрацавала і рэалізоўвае праграму "Быт", якая накіравана на прадухіленне сямейнага насілля. Гэта актуальна, бо за 2001 год нарады міліцыі больш за 65 тысяч разоў выяжджалі дзеля ўладжвання сямейных канфліктаў, кожны з якіх тэарэтычна мог скончыцца злачынствам. Толькі за адзін месяц "Быт" выявіў каля 1 235 мужчын, якія прымяняюць насільныя метады ўздзеяння ў сям'і.

Хатняе насілле, сцвярджае Н.Цыркун, далёка не заўсёды рэгіструецца. Людзі схільныя "не выносіць смецце з хаты". У нашай краіне было праведзена некалькі сацыялагічных даследаванняў у гэтай сферы. Па іх даных, 29 працэнтаў апытаных жанчын хоць аднойчы зведалі фізічнае насілле з боку мужа.

На Беларусі, пераважна ў ста-

ліцы, ёсць крызісныя цэнтры для жанчын, а таксама сацыяльнага абслугоўвання сям'і і дзяцей. У гэтых установах працуюць юрысты, псіхолагі, урачы.

Ствараюцца крызісныя цэнтры і сламі грамадскіх арганізацый. Так, з 1998 года ў Мінску працуе Крызісны цэнтр для жанчын, якія пацярпелі ад сексуальнага і бытавога насілля, створаны Беларускім саюзам жанчын.

Жаночы адукацыйна-кансультацыйны цэнтр ажыццяўляе псіхалагічнае і юрыдычнае кансультаванне жанчын.

Але Н.Цыркун сцвярджае: "У цэлым па краіне эфектыўнасць сацыяльнай падтрымкі сям'і ў крызісных сітуацыях пакуль нізкая. Дапамога застаецца недасягальнай для многіх з-за неразвітасці сеткі саміх устаноў і інфармаванасці пра іх жанчын".

Між тым, Рэспубліка Беларусь рэфармуе сваё заканадаўства, арыентуючыся на барацьбу з насіллем. Мэта — забяспечыць жанчынам абароны закона, адэкватнай той, што маюць мужчыны.

Так, па-ранейшаму ў нас за прастытуцыю караецца толькі жанчына. У Швецыі, напрыклад, адказнасць нясе не толькі той, хто прадае сябе, але і той, хто купляе секс.

Сацыяльныя ўмовы падштурхоўваюць жанчыну на панэль. Яна, безумоўна, адказвае за тое, што робіць, але нельга ў гэтай сітуацыі не ўлічваць ступень віны мужчыны, які карыстаецца ёю.

У новым Крымінальным кодэксе (КК) Рэспублікі Беларусь значна пашыраны палажэнні, што прадугледжваюць адказнасць за злачынствы супраць паловай недатыкальнасці ці паловай свабоды. У прыватнасці, прадугледжваецца адказнасць

за насільныя дзеянні сексуальнага характару. Упершыню з'явіліся артыкулы, што прадугледжваюць крымінальную адказнасць за гандаль людзьмі, за выкраданне чалавека, за вярбоўку людзей дзеля эксплуатацыі, у першую чаргу, сексуальнай. Пры тым, што КК прадугледжвае адказнасць за злачынствы супраць жыцця і здароўя хатняе насілле і цяпер не вылучаецца асобна.

Надзея Цыркун упэўнена, што ў нашай краіне неабходны закон аб гендэрнай роўнасці, які б стаў гарантам роўных магчымасцей мужчыны і жанчыны і змог бы прадухіляць дыскрымінацыю па полу.

Не апошняе значэнне мае эканамічная свабода. Пакуль жа колькасць беспрацоўных жанчын (58 147 чалавек) сведчыць, што грамадства пакідае ім толькі адзін шлях для самарэалізацыі — сям'ю. Але ж, падкрэслівае Н.Цыркун, даходы чалавека забяспечваюць дасягальнасць пэўных магчымасцей.

Н.Цыркун працягвае: "Цудоўна, калі жанчына нараджае і гадуе дзіця. Але пры гэтым яна павінна разумець, што добрая сям'я, рэалізацыя сябе ў ролі жонкі і маці не дае гарантыі на бяспедную будучыню, бо, па-першае, штогод на Беларусі на 62 тысячы шлюбаў у год прыходзіцца 43 тысячы разводаў. Па-другое, не сакрэт, што мужчыны паміраюць раней за жанчын".

Н.Цыркун таксама лічыць, што на Беларусі неабходны закон аб прадухіленні насілля.

Аднак арыентацыя грамадства толькі на заканадаўчыя захавы не забяспечвае бяспекі і ў грамадскім, і ў прыватным жыцці. На думку Н.Цыркун, "Патрэбны комплекс мерапрыемстваў — праграмы экстраннай і доўгатэрміновай дапамогі ахвярам насілля і іх сям'ям, спецыяльны адукацыйныя праграмы, а таксама арганізацыя кансультацый і псіхалагічнай карэкцыі як для ахвяр насілля, так і для віноўніка".

Алена СПАСЮК.

нататкі яўгена леці

ШТО Б ХТО НІ КАЗАЎ, А НАЦЫЯНАЛЬНАЯ КУЛЬТУРА, НЯГЛЕДЗЯЧЫ НА РОЗНЫЯ СКЛАДАНАСЦІ, ЖЫВЕ І РАЗВІВАЕЦА. НЕ ТОЛЬКІ ў МІНСКУ, АЛЕ І НА ўСІМ БЕЛАРУСКИМ АБШАРЫ. ЦІ НЕ САМЫМ ЯСКРАВЫМ СВЕДЧАННЕМ ГЭТАГА СТАЛІ ДНІ КУЛЬТУРЫ АБЛАСЦЕЙ, ШТО ПА ЧАРЗЕ ПРАВОДЗІЛІСЯ ў МІНСКУ. КОЖНЫ РАЗ У ІНШАЙ ЗАЛЕ І ПА АДМЕТНАМУ СЦЭНАРЫЮ. ПЕРШАЙ ПАКАЗАЛА СЯБЕ ГОМЕЛЬШЧЫНА, ПОТЫМ ГРОДЗЕНШЧЫНА, МАГІЛЁўШЧЫНА, МІНШЧЫНА, БЕРАСЦЕЙШЧЫНА І, УРЭШЦЕ, ВІЦЕБШЧЫНА.

Напэўна, з ўлікам таго, што "край азёр" завяршаў дзяржаўнай важнасці мерапрыемства, яму ў першы дзень было дадзена некалькі сцэнічных пляцовак, а на другі — самы прэстыжны будынак краіны — Палац Рэспублікі. Імпрэза, што адбылася тут, складалася з трох аўтаномных частак. Пачалася яна з адкрыцця выставы віцебскіх прафесійных мастакоў у Мастацкай галерэі, якая пастаянна працуе ў палацы.

Пра ролі і значэнне Віцебска ў гісторыі развіцця не толькі айчыннага, але і сусветнага мастацтва добра вядома па імёнах і творчасці Марка Шагала, Казіміра Малевіча і шмат каго яшчэ. Закладзеныя на пачатку мінулага стагоддзя традыцыі плённа развіваюць сучасныя мастакі — Віцебскі філіял Беларускага саюза мастакоў, самая шматлікая і, зразумела, слаўная не колькасцю сяброў, а якасцю іх твораў. Выяўляюць сябе майстры ў самых розных жанрах і накірунках, пачынаючы ад традыцыйна рэалі-

стычнага і канчаючы фармальна-мадэрнавым.

У поўнай меры завалодала душой радасць, калі з галерэі мастацтва падняўся на другі паверх Палаца Рэспублікі, дзе перад вачыма паўстала не проста раскошная выстава народных рамёстваў Віцебшчыны, а адбылася народнае дзейства, вядомае ў шмат якіх краінах пад назвай карнавала, ну а ў нас, на Беларусі, спрадвечна называлася кірмашом.

Як і калісьці ва ўжо далёкім маленстве, на дзядзінцы ля царквы весялілі, цешылі людзей і музыкі—самаграі, певуны—спевакі па—салаўінаму залівістымі галасамі, і заліхвацікі, з выкрунтасамі, танцоры. Той, хто хацеў, мог без усякай прынуці падысці да стала, каўтнуць чарачку не нейкай там у краме купленай, а ў сваім хатнім "бровары" зробленай весялухі ды закусіць таксама свойскай, пальцам пханай кілбаскай. Потым людское віраванне пацішэла, супакоілася і можна было пахадзіць ля засланых вышыванымі абру-

самі сталоў, парадаваць вока вырабамі з бяросты і саломкі, кавальствам, з густам выштукаванымі вышыванкамі і выцінанкамі ды для дзетак рознымі забаўлянкамі. Усяго там было на розныя густы і ўзросты, абы вадзіліся ў кішэнні грошы! Тое, што прадавалася, каштавала зусім нядорога. Але трапляліся і выставачныя вырабы, дзеля такой нагоды ўзятыя з краязнаўчых музеяў і музеяў народных рамёстваў, ці са сваіх уласных збораў, якіх майстры, каб ты іх тут і азалаціў, ні за якія грошы не саступілі б.

Перад пачаткам гала—канцэрта на сцэну выйшлі старшыня Віцебскага аблвыканкама У.Андрычанка і намеснік старшыні Мінскага гарвыканкама М.Пятрушын.

Хацела б адзначыць натуральнасць інтанацыі беларускага маўлення ў выступленні віцебскага губернатара, багатую насычанасць яго прамовы цікавымі і значнымі фактамі з гісторыі і сённяшняга дня "азёрнага краю". Га-

нарыцца ёсць чым, бо менавіта з Полаччыны пачыналася наша дзяржаўнасць, а паколькі толькі яна з'яўляецца гарантам і вялікім стымулам у развіцці кожнай нацыянальнай культуры, то адсюль і зразумела, чаму менавіта тут ўгадаваліся Усяслаў Чарадзей, Ефрасіння Полацкая, Лазар Богша, Францыск Скарына і шмат іншых слаўных Бацькаўшчыны.

Традыцыі духоўнасці развіваюцца і ў нялёгкіх сучасных умовах, што дае пэўныя падставы называць Віцебск "культурнай сталіцай Беларусі". З гэтым, праўда, наўрад ці пагодзіцца афіцыйная сталіца, якой ёсць што паказаць, чым здзівіць і зачараваць жыхароў шасці абласцей. Менавіта пра культуру патэнцыял Мінска пераконаўча гаварыў спадар Пятрушын, агучыўшы перспектыўную праграму Дзён Мінска ў абласцях. То вась вам і афарызм: умей частавацца ў гасцяў, але не забывай, што добры гаспадар заўсёды з традыцыйнай беларускай гасціннасцю запрашае гасцей і ў сваю хату...

Найперш хацелася б добрым словам адзначыць шырокі ўдзел у канцэрце моладзі, а дакладней — дзяцей. Асабліва ўразліва і зачаравала слухачоў віртуознае ігра на скрыпцы маленкай васьмігадовай дзяўчынкі Вольгі Сарокі. Яна вучыцца ў другім класе дзіцячай школы мастацтва ў Полацку, але ўжо, уявіце сабе, з'яўляецца лаўрэаткай Міжнароднага тэлевізійнага конкурсу "Шчаўкунчык—2002" у Маскве. Сапраўды Богам дадзены талент. Бо цяжка нават уявіць, што такога, як у яе, майстэрства можна дасягнуць стараннай вучобай.

Цешыць душу ўсведамленне, што такімі на вагу золата самай высокай пробы талентамі багатая і слаўная ўся наша беларуская зямля. Бо ці ж не падобнае адкрыццё адбылося і ў папярэдніх канцэртах, калі выступала Мінская вобласць, слухачы—гледачы доўга не адпуская са сцэны навучэнку Барысаўскай харэаграфічнай школы Машу Фядоцікаву і лаўрэата міжнародных

КРЫНІЦЫ БРУЯЦЬ З ГЛЫБІНЯЎ

У МІНСКУ ЗАВЯРШЫЛІСЯ ДНІ КУЛЬТУРЫ АБЛАСЦЕЙ КРАІНЫ

сітуацыя

ІНШАЗЕМЕЦ З ВІДАМ НА ЖЫХАРСТВА

Які парадак знаходжання ў Беларусі замежных грамадзян? Як арганізавана іх рэгістрацыя? У сувязі з нядаўняй трагедыяй у Маскве гэтыя пытанні актуальныя і для нас. Карэспандэнт "Рэспублікі" Уладзімір Рудэнка сустрэўся з начальнікам аддзялення рэалізацыі заканадаўства аб грамадзянстве міграцыйнай пашпартна-візавай службы пры ГУУС Мінгарвыканкама падпалкоўнікам міліцыі Алай ЗГУРСКАЙ.

— Ала Аляксандраўна, якімі нарматывамі актыві рэгулюецца знаходжанне ў нашай краіне замежных грамадзян?

— У нас на ўліку больш за 16 тысяч замежных грамадзян, якія пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь і прапісаны ў Мінску. Парадак рэгламентуецца законамі "Аб іміграцыі" і "Аб прававым становішчы замежных грамадзян і асоб без грамадзянства".

— Раскажыце больш канкрэтна пра гэты парадак.

— Права на пастаяннае жыхарства ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам замежных грамадзян маюць у тым выпадку, калі ў іх, па-першае, ёсць блізкія сваякі — грамадзяне Рэспублікі Беларусь. Па-другое, калі яны валодаюць правам для аб'яднання сям'і, а гэта муж і жонка, непаўналетнія дзеці і дзеці, якія не знаходзяцца ў шлюбе. Заўважу, што ў асобных выпадках права на аб'яднанне сям'і маюць і іншыя блізкія сваякі гра-

мадзян Рэспублікі Беларусь і імігрантаў пры наяўнасці дастатковых жыллёвых умоў і законнай крыніцы атрымання даходаў.

— З крыніцай усё зразумела, а што разумець пад "дастатковым жыллёвым умовам"?

— Тут таксама зразумела. На чалавека павінна быць не менш як 12 квадратных метраў жыллой плошчы. Інакш пытанне аб пастаянным жыхарстве і прапіску разглядаецца ў парадку выключэння, з улікам усіх абставін.

— Але інішаземцы, Ала Аляксандраўна, могуць пражываць у Беларусі і часова?

— Вядома. Дазвол на часовае знаходжанне (на тэрмін больш як 90 сутак) атрымліваюць студэнты — на адзін год з далейшым прадаўжэннем у выпадку працягу вучобы, інішаземцы, якія маюць блізкіх сваякоў — грамадзян Рэспублікі Беларусь, — да аднаго года і грамадзяне, якія прыбываюць у нашу краіну для ажыццяўлення гаспадарчай дзейнасці ва-

ўстаноўленым заканадаўствам парадку, — таксама да года. Могуць атрымаць дазвол на часовае знаходжанне ў нашай краіне тыя інішаземцы, якія падалі хадаініцтва аб прадастаўленні ім прыстанішча ці прызнання бежанцамі на тэрмін разгляду гэтых хадаініцтваў, а яшчэ інішаземцы, якія валодаюць у Беларусі нерухомасцю на правах асабістай уласнасці, але не маюць блізкіх сваякоў — грамадзян Рэспублікі Беларусь (да 180 сутак).

— А калі замежным грамадзянам адмаўляюць у пастаянным жыхарстве?

— Тут некалькі момантаў. Калі гэта неабходна ў інтарэсах забеспячэння нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку і здароўя насельніцтва. Калі ў перыяд папярэдняга знаходжання былі ўстаноўлены факты парушэння нашага заканадаўства. Калі пры падачы хадаініцтва былі паведамлены лжывыя звесткі ці не прадастаўлены неабходныя дакументы. Калі ёсць звесткі, што замежны грамадзянін мае дачыненне да незаконнага абароту наркотыкаў і гандлю зброяй, займаецца незаконным увозам эмігрантаў або вызвалены з месцаў пазбаўлення свабоды і мае непаспяхную судзімасць, з'яўляецца членам тэ-

рарыстычнай арганізацыі або вядзе прапаганду вайны. Прычынай адмовы могуць быць і некаторыя захворванні. Органы ўнутраных спраў у адпаведнасці з законам ажыццяўляюць кантроль за рэжымам знаходжання інішаземцаў, у выніку такога кантролю ў мінулым годзе ануляваны 43 дазволы на пастаяннае жыхарства замежных грамадзян. Прапанавана пакінуць Мінск больш як 500 замежным грамадзянам. Затрымана 38 груп не-легалаў.

— Закон аб прававым становішчы дзейнічае на ўсёй тэрыторыі рэспублікі?

— Так. Але ў сталіцы з 1996 года дзейнічае рашэнне Мінгарвыканкама, у адпаведнасці з якім замежныя грамадзяне, якія прыбылі ў Мінск на тэрмін, большы за 3 сутак, абавязаны зарэгістравацца ў органы ўнутраных спраў па месцы жыхарства. У мінулым годзе зарэгістравана больш за 4 тысячы такіх грамадзян. Рэгістрацыя ажыццяўляецца на тэрмін да 45 сутак з аплатай кожнага дня знаходжання. Без аплаты рэгіструюцца замежныя грамадзяне, якія прыбылі да блізкіх сваякоў — грамадзян Беларусі.

— Але можна зарэгістраваць фіктыўны шлюб, і органы ўнутраных спраў будуць

бездапаможныя перад прапрымальным інішаземцам?

— На жаль, так здараецца. Часам насцярожвае розніца ва ўзросце, часам бацька-інішаземец, яго сын, брат знайшлі сабе жонка-беларусак у адным доме, нават у адным пад'ездзе. Пагадзіцеся, тут нешта не так.

Органы ўнутраных спраў унеслі шэраг прапаноў. Спадзяёмся, яны будуць разгледжаны ў адпаведных інстанцыях.

* * *

Беларусь вядома свету сваёй гасціннасцю. Але неабходны больш дзейсныя меры да тых, хто парушае шаты дзяржаўныя правы. Шаты дзяржаўныя правы — рэч упартая, а яна такая: у рэспубліцы амаль 30 тысяч замежных грамадзян прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці за парушэнне правіл пражывання, нелегалі ўчынена больш за 1 000 крымінальных злачынстваў.

Рэгістрацыя — справа патрэбная, але разлічана на сумленых грамадзян. Толькі ў Мінску ў мінулым годзе за здачу жылля пад наём інішаземцам без афармлення рэгістрацыі прыцягнута да адміністрацыйнай адказнасці амаль 1 500 чалавек. Па рэспубліцы такіх 3 тысячы.

Праблема ёсць, яе трэба вырашаць. А гасціннымі мы будзем заўсёды. У гэтым няма падставы сумнявацца.

выбары-2003

МЯСЦОВЫЯ САВЕТА АБНАВІЛІСЯ

Пачатак на 1-й стар.

Назваюць і трэцюю прычыну: актыўны ўдзел у выбарах прынялі палітычныя партыі і грамадскія арганізацыі, у тым ліку і тыя, што некалькі гадоў таму дэманстравалі байкатавалі іх. Лічы гавораць самі за сябе: афіцыйна ад палітычных партый былі вылучаны 1 033 жадаючыя стаць кандыдатамі, у тым ліку і тых, што адносяць сябе да апазіцыйных.

Але вынік, нават па папярэдніх няпоўных даных, не ўражвае. На-

прыклад, у Мінску амаль ці не адзіным прадаўніком беларускага палітычнага спектра, выбраным у гарсавет, аказаўся член малавядомай Беларускай сацыяльна-спартыўнай партыі.

Аналітыкі прызнаюць: ход цяперашніх выбараў заканамерна адлюстравалі структурную слабасць многіх беларускіх партый, іх непадрыхтаванасць да буйных кампаній.

Зрэшты, адным з галоўных вынікаў выбараў стаў, безумоўна, фінансавы. І размова не толькі

пра такую апрабаваную ў гэтым годзе навізну, як прадастаўленне кандыдатамі дэкларацый аб даходах. Усяго на два туры выбараў дзяржава планавала зрасходаваць дзесьць з паловай мільярдаў рублёў. Рэальна ж, дзякуючы добрай яўцы выбаршчыкаў і неабходнай колькасці заслужаных кандыдатаў у дэпутаты, улажыліся ў асноўным у адзін тур і ў 7 мільярдаў рублёў. Не пазней чым праз месяц Саветы новага склікання прыступяць да работы.

Алег ЛІЦКЕВІЧ, БелТА.

конкурсаў вучня Слуцкай музычнай школы Яна Цыбулькі. Захапляе людзей талент юнай кампазітаркі з Ліды Дзінары Мазітавай (яе мама беларуска, а бацька татарын), паводле твора якой было створана і паказана ў справаздачным канцэрце Гродзенскай вобласці адно з самых яркіх і ўражлівых сцэнічных дзействаў. Больш таго, летась у Дзяржаўнай філармоніі адбыўся творчы вечар Дзінары, праграма якога была складзена выключна з твораў юнай кампазітаркі. Такого гонару дасягаюць толькі сталыя майстры!

Правядзенне Дзён культуры ўсіх шасці абласцей у Мінску — з'ява выключная ў духоўным самасцвярдженні суверэннай Бела-

русі. Яны выявілі стыхію творчага нацыянальнага жыцця, невычэрпны талент беларускага народа.

НА ЗДЫМКАХ: у час адкрыцця

выставы; А.КРОШКІН. «Поўня над горадам» (алеі); У.СТАЛЯРОУ. «Храм у Бешанковічах».

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

дыпкур'ер

КРАІН — ЧЛЕНАЎ РУХУ НЕДАЛУЧЭННЯ ЦЯПЕР 116

У сталіцы Малайзіі Куала-Лумпур адбылася XIII сустрэча кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў краін — членаў Руху недалучэння.

Са 114 дзяржаў, якія ўваходзяць у рух, для ўдзелу ў саміце прыбыло 111 дэлегацый, 59 з якіх прадастаўлены на ўзроўні кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў. У ходзе першага пленарнага пасяджэння ў члены руху былі прыняты дзяржавы — Усходні Цімор і Сент-Вінсент і Грэнадзіны.

Беларускую дэлегацыю на сустрэчы ўзначаліў міністр замежных спраў Міхаіл Хвастоў. Беларусь, абраная віцэ-старшынёй саміта, у ходзе цырымоніі адкрыцця гэтага буйнога міжнароднага форуму выступіла ад імя краін руху з еўрапейскага рэгіёна.

Паралельна з работай саміта ў Куала-Лумпур праходзіў бізнес-форум краін — членаў руху, на якім нашу краіну прадастаўляў першы намеснік міністра эканомікі Мікалай Зайчанка.

Адбылося выступленне беларускага прадаўнікі, у якім ён выказаў бачанне Беларуссю праблем развіцця сучаснага свету і інфармаваў удзельнікаў форуму аб эканамічных магчымасцях Беларусі.

ПАШЫРАЕЦА РЭГІОНАЛЬНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА З ПОЛЬШЧАЙ

Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка сустрэўся са старастам Бяла-Падляскага павета Тадэвушам Лазоўскім.

У ходзе сустрэчы былі абмеркаваны перспектывы пашырэння рэгіянальнага супрацоўніцтва паміж паветамі і Брэсцкім раёнам.

У час размовы адной з галоўных тэм было абмеркаванне пытанняў заснавання консульскай установы Беларусі ў Бяла-Падляску ў сувязі з умяшчэннем візавых адносін паміж дзвюма краінамі.

ВЫЯЎЛЯЮЦА ПРЫЧЫНЫ ЭКАНАМІЧНАГА ўРОКУ

МЗС Беларусі пачало расследаванне ў сувязі з невыкананнем Азербайджанскай Рэспублікай абавязацельстваў па міжнародных дагаворах.

Прадметам расследавання з'яўляецца аднабаковы збор увазных таможных пошлін з тавараў з Рэспублікі Беларусь, што парушае падпісаныя пагадненні аб гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве.

Увядзенне Азербайджанам імпартнай пошліны на беларускія тавары нанесла эканамічны ўрон Беларусі і ўзаемнаму гандлю.

АДБУДЭЦА СУСВЕТНЫ САМІТ ПА ІНФАРМАЦЫЙНЫМ ГРАМАДСТВЕ

У Жэневе прайшла другая сесія Падрыхтоўчага камітэта да Сусветнага саміта па інфармацыйным грамадстве.

У рабоце сесіі прынялі ўдзел намочнік Прэзідэнта Беларусі Валерый Цапкала, генеральны дырэктар Нацыянальнага цэнтра інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогій Акадэміі навук Міхаіл Маханёк і пастаянны прадаўнік Беларусі пры аддзяленні ААН і іншых міжнародных арганізацыях у Жэневе Сяргей Алейнік.

У 2003 годзе пачата рэалізацыя Дзяржаўнай праграмы інфарматызацыі "Электронная Беларусь".

Стварэнне адзінай інфармацыйнай прасторы — гэта выкарыстанне інфармацыйных тэхналогій не толькі як інструмента сувязі, але і як сродку фарміравання новага тыпу адносін у свеце, дзе Беларусь мае права не толькі карыстацца глабальнымі інфармацыйнымі рэсурсамі, але і ўплываць на працэсы іх фарміравання.

Важнай мэтай саміта з'яўляецца выпрацоўка адзіных падыходаў да стварэння ўніверсальных норм, якія рэгламентуюць функцыянаванне сусветных інфармацыйных сістэм, у тым ліку тэхнічных стандартаў і сумяшчальнасці сістэм, права доступу да інфармацыйных рэсурсаў, захавання правоў інтэлектуальнай уласнасці, бяспекі інфармацыі.

Прэс-служба МЗС

жыццёвыя сюжэты

АМУРЫ АЛЯКСАНДРА УЛАСАВА

Аляксандр Уласаў досыць позна ўзяў шлюб — у 1926 годзе. Было яму на тую пару 52 гады. А дагэтуль хадзіў у кавалерах. У яго польскім пашпарце за 1925 год у графе "сямейнае становішча" гэтак і запісана: "kawaler". Здавалася, кавалерам ён дажыве ўжо і свой век. Але трапілася яму на вочы настаўніца з Гомельшчыны Аляксандра Стальмахавіч. І 52-гадовы волат Аляксандр Уласаў не вытрымаў свайго халасцяцкага статусу, здаўся. У народзе з такой нагоды кажуць: "І спёкся галубок!.." Чым жа ўзяла Аляксандра Уласава?

Кажуць, вельмі пекна спявала. Першы раз Уласаў пачуў яе спевы на нейкай імпрэзе. Пачуў і растаў. З тае пары пані Аляксандра не выходзіла з яго галавы. Ён жыў і сох па ёй. І каб не пакутаваць, каб быць штохвіліны, штодзень разам, прапанаваў ёй руку і сэрца. Аляксандра Стальмахавіч была таксама ўжо ў добрым веку. Трохі падумаўшы, пагадзілася на гэты шлюб, і пачалі яны жыць у Мігаўцы.

А наогул Аляксандр Уласаў быў добры залётнік. Сам ён пра гэта згадвае так: "Уся работа мая пераплялася з каханнем. Носычыся па краі з вэлясыпэдам, я спаткаў чорнаваласую, чарнавокую палескую "прынцэсу". Мае мілыя другі! Малодсоць, вясна, фіялкі, цёплая сінява высокага неба, дзе журчаць трэлі жаўранкаў, шырокі безгранічны прастор з шумлівымі барамі. Зразу нас прыцягнула, як два магніты. Жыць не маглі адзін без другога. Свет увесь нам здаваўся раем. Пісаў няскладныя вершы ў альбомы..."

Яна была Марына Мнішак, а я Дзмітрый Самазванец, які ня квапіўся ні на якую карону. Бліскучы малы, але ў жыцці нейкі рэдактар "Сахі" і "Лучыні", а тут польская газета ў Вільні ахнула заборыстыя стацыю проці мяне і бунтаўшчыкоў-беларусаў. Бабулі, мамы рачыталі, і я дастаў палітычны гарбуз. Матывы прыгавору: сэрцы лучацца, палітыка разлучаець. З тыдзень мне дзень здаваўся чорнай ночкай. Праз колькі часу ў мяне закахалася і зноў брунэтка (мне вязець шчасце на брунэтках, мая мілая жонка таксама яшчэ брунэтка).

...Дажок у вішнёвым садзе, салавей, фантаны нявінных пацалункаў, вульканы каханья, агню. Але... Каталічка, ксёндз, разумныя бацькі, чым ён займаецца і г.д. І зноў гарбуз між намі. А колькі пахучых руж я ёй перанасіў. "А счастье было так возможно, так близко". Каб я быў хоць, напрыклад, акцызным чыноўнікам!

Калі-небудзь раскажу свой раман з англійскай багінёй Дыянай, але гэта мала ўваходзіла ў беларускую сферу альбо, вярней сказаць, каханьне гэта магло б мяне вынесці з гэтай сфэры. Усе мае ахвяры Богу каханья — Амуру — былі ўсім вядомы, бо я ўсім сустрачным-папярэчным жывапісаў пра сваіх багіняў".

Гэтак Аляксандр Уласаў распавядаў пра свае юнацкія амурныя прыгоды. У згадках кратка

ўспомніў і сваю мілую жончачку — "яшчэ брунэтку" Аляксандру. Згадаць згадаў, але не раскажаў, як ён з ёю пазнаёміўся, як яны прыйшлі да шлюбу. Але нашай гісторыі пашчасціла: у Мінску жыве гамяльчанка Алена Барысава з Каёшкаў. Каёшкі колісь былі гомельскімі суседзямі Стальмахавічаў. То ведалі ўсе сямейныя драбніцы. Паводле Алены Барысавай, Аляксандр Уласаў пазнаёміўся з Шурай — гэтак называлі Аляксандру між сабою ўсе блізкія і знаёмыя — у Вільні.

...Прыехала яна да свае сястры Марыі памагаць гадаваць дзяцей і аднаго разу трапіла на музычна-літаратурную вечарыну, дзе спявала нейкая італьянка. Спявала гожа, пшчотна. Яе шмат разоў выклікалі "на біс". І яна паўтарала, але на адной песні нешта заўпарцілася, закапрызіла. У горле запыршыла, ці голас "сеў". Усе пачалі прасіць і маліць. А яна — не і не. Некаторыя на колэнцы прыпадалі. Нічога не памагло. Тады паднялася з залы нікому невядомая пані і ціха спыталася ў публікі: "Калі вы не супраць, мо я вам заспяваю?"

Такога яшчэ ніколі не было. Усе пераглынуліся, але пагадзіліся. Разабрала цікавасць. Пані Аляксандра ўзяла гітару і заспявала. Спявала і не зводзіла вачэй з мажнага дабрадушнага вусача ў чорным фракку, які, як ёй падалося, слухаў яе спеў як ніхто натхнёна: і вушамі, і вачамі, і нават ротам, і ўсёй сваёй постацю. Як толькі яна скончыла спяваць, той вусаты пан падышоў да яе, прыпаў на колэнкі, узяў яе руку і сказаў:

— Я прашу: будзьце мне за жонку! Будзьце маёй жонкай!

Жэст быў такі шчыры і нечаканы, што Аляксандра Стальмахавіч нічога не заставалася, як

згадзіцца. Сама пані Стальмахавіч казала Сяргею Дубоўку, што іх шлюб з Уласавым быў выпадкам выключным.

ПАНІ ЕДЗЕ!

Вестка, што Уласаў ачалавечыўся, даляцела да Мігаўкі хутка. Прыезд маладой гаспадыні для Мігаўкі стаў вялікай падзеяй. Толькі й гаворкі было пра новую пані. Уласаў паспрабаваў супакоіць мігаўцаў. Маўляў, не турбуйцеся, людцы добрыя, яна проста настаўніца, у горадзе трохі пажыла. Пані яна вельмі разумная. Усім будзе добра з ёй: і мне, і вам.

Гэтыя словы Уласава трохі супакоілі мігаўцаў. І напраўду, праз пэўны час усё ў

Мігаўцы ажыло, загуло, наводзіўся парадак. Скрозь быў чуваць уладарны голас новай мігаўскай пані. Дый яна сама ніякае працы не цуралася. Усё ў яе руках гарэла. Неўзабаве мігаўцы запаважалі яе. Гэтаму зноў жа паспрыяў Уласаў. Ён не раз казаў сваёй гаспадыні: "Шурачка! Нічога ў Мігаўцы не мяняй! Будзь добрая з людзьмі! Больш цікаўся іх жыццём... Будучы ў хросныя браць — не адмаўляйся!.. Згаджайся! Пагаджайся!.." Жонку Уласава звалі Аляксандра. Яго — Аляксандр. А кажуць жа, калі гаспадар і гаспадыня маюць аднолькавае імя, гэта павінна быць шчаслівая пара. Ці быў Уласаў шчаслівы? А пэўна, што так.

ДЗЕЦІ, ДЗЕЦІ

Ва Уласава было двое дзяцей. Аднаго звалі Зміцер, другога — Алег. Аднак адзінай думкі, чыіх дзяцей гадаваў Уласаў, між сваякамі не было і няма. Адны кажуць — сваіх, іншыя — прыёмных. Прыкладам, пляменніца Уласава Вера згадвала: калі Уласаў слухаў песні пані Аляксандры, ён яшчэ не ведаў, што яго нарочная з пасагам, ды яшчэ з якім — з двума хлопчыкамі. А калі даведаўся — засмуціўся, затурбаваўся. Са сваімі сумненнямі прыехаў у Радашковічы да сястры Лізаветы на раду: што рабіць? Любіць ён сваю Шурачку. Толькі от такая нечаканка. У Радашковічах яму парадылі: "Тглядзі сам. Не век

жа табе кавалерам хадзіць. У тваім веку людзі ўжо ўнікаюць гадуць!" І шчырае сэрца Аляксандра Уласава скарылася... "Рубікон перакроцаны!" — адно толькі гэта і сказаў сам сабе стары залётнік.

ТО ДЗЕ Ж ПРАЎДА?

Час народзінаў дзяцей у анкетах пазначаны 1926 годам. Менавіта ў гэты час Уласаў узяў з Алясандрай Паўлаўнай шлюб. То тут, як хочаш, так і мяркую. Кажуць, з нагоды шлюбу ладзілі вяселле. І нехта з гасцей на застоллі ўзяў ды заспяваў калыханку. Скандал, крыўда! Аднак мігаўцы, суседзі Уласава, прынамсі Міхась Шнэйдар, лічаць, што Зміцер і Алег — родныя дзеці Уласава. А што яго сваякі пусцілі такую пагалоску, то гэта, мабыць, таму, што пані Аляксандра была не з радавой сям'і, ім не роўня. От таму такая да яе непрыязь. На карысць таго, што гэтыя два хлопчыкі — сыны Уласава, сведчаць і словы самога гаспадара Мігаўкі. Нібыта ён казаў: "Які гэта я дурань, што на сваю галаву на старасць гадоў дзяцей завёў..." Ды як там яно ні было, а дзяцей Уласаў любіў, клапаціўся пра іх. Яны былі блізныя, насілі яго прозвішча. Колішнія суседзі памятаюць, як Уласаў выходзіў на пагорак,

складаў рупарам рукі і гукаў: — Дзіма! Алег! Хадзіце вячэраць! Маладую бульбачку цёплую есці будзем.

Вадзіў у школу і забіраў. Усё рабіў, як і належыць клапаціваму бацьку. З малых гадоў прывучаў да ўсялякае працы на гаспадарцы. На некага ж хацеў іх вывучыць, ды давлялося ім звадаць навуку савецкіх камісараў на выгнанні, на высылках. 1939 год стаў для Уласавых фатальна трагічным. Усіх іх зрушылі з роднага гнязда, з Беларусі ў Сібір. Там яны працавалі на лесапавалах, вывучыліся на шафёраў, вазлі лес.

Пані Аляксандра з дзецьмі выжыла і вярнулася на Бацькаўшчыну, асела ў родным Гомелі. Яна зрабіла неймаверныя намаганні, каб хоць пасмяротна абяліць ачэрненае імя свайго Рыцара, Рыцара Беларусі. Да каго яна толькі ні хадзіла: да Рыгора Шырмы, да Максіма Танка... і дамаглася свайго. Гэта яна ў 1961 годзе тэлеграфавала ў Радашковічы Веры Тарашкевіч-Ніжанкоўскай з Сніткаў: "Уласаў рэабілітаваны!" У гэтых двух словах — нібы ўвесь сэнс яе жыцця з Уласавым.

Уладзімір СОДАЛЬ

НА ЗДЫМКАХ: Аляксандр УЛАСАЎ з жонкай Алясандрай Паўлаўнай (1926г.); Аляксандр УЛАСАЎ з жонкай і дзецьмі ў Мігаўцы (трыццятая гады).

шматгалоссе

БЕЛАРУСКІЯ МУСУЛЬМАНЕ — ШМАТМОЎНЫЯ

Свята Курбан-Байрам адзначаецца і на Беларусі. Кожны мусульманін павінен імкнуцца хоць раз у жыцці здзейсніць хадж, паломніцтва да святых месцаў Іслама, якія знаходзяцца ў гарадах Мекка і Медзіна (Саудаўская Аравія). У гэтым годзе ў хаджы ўдзельнічалі чатыры жыхары Беларусі.

У гонар свята ў Мінскім рэспубліканскім Доме ветэранаў адбыўся ўрачысты сход. Быў канцэрт, які ладзілі дзеткі з нядзельных школ Мінска, Ліды, Ашмян, Смілавіч, Іўя.

У святкаванні прынялі ўдзел прадстаўнікі пасольстваў Турцыі, Ірана, Ірака, Лівіі, Палесціны, Казахстана, Кіргізіі... Прысутнічалі прадстаўнікі розных рэлігійных канфесій, сярод іх праваслаўная і каталіцкая, і грамадскіх аб'яднанняў нацыянальных супольнасцей Беларусі.

Намеснік старшыні Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей Уладзімір Ламека ад імя камітэта павіншаваў усіх мусульман Беларусі са святам, адзначыў, што "ніхто так вольна не валодае дзвюма дзяржаўнымі мовамі, як татары".

Мікола ЛАВІЦКІ.

коратка

ПОМНІК ЯНКУ КУПАЛУ Ў МАСКВЕ

На помнік Янку Купалу ў Маскве з бюджэту Саюзнай дзяржавы будзе выдзелена 4 мільёны расійскіх рублёў

Пра гэта паведамілі міністры культуры Беларусі і Расіі Леанід Гуляка і Міхаіл Швыдкой на прэс-канферэнцыі, якая адбылася пасля падпісання Пратакола аб беларуска-расійскім культурным супрацоўніцтве.

СВЕТЛАЙ ПАМЯЦІ МІХАІЛА ПТАШУКА

На будынку кінастудыі "Беларусьфільм" у Мінску будзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка ў памяць аб народным артысце, лаўрэаце Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь кінарэжысёры Міхале Пташuku.

Адкрыццё памятнага знака прызначана да гадавіны трагічнай гібелі рэжысёра. Фінансаванне падрыхтоўчых работ узяла на сябе кінастудыя, на якой майстар працаваў больш за чвэрць стагоддзя. Міхаіл Пташук — адзін з беларускіх рэжысёраў, якія стварылі славу айчынныму кінематографу. Яго мастацкія кінастужкі "Час выбраў нас", "Вазьму твой боль", "Знак бяды", "У жніўні 44-га..." карыстаюцца вялікай папулярнасцю і прызнаннем у глядачоў. Яны не раз адзначаліся ўзнагародамі на прэстыжных міжнародных кінафестывалях.

МАЙСТЭРСТВА ПІСАЦЬ ПРЫГОЖА

Незвычайная выстава адбылася ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску: сваё майстэрства на ёй дэманструюць мастакі-каліграфісты.

Аказваецца, "літары роўныя пісаць тонкім пяром у шытак" вучаць не толькі ў школе, але і ў вышэйшых мастацкіх навучальных установах. Скажам, студэнт Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў "чыстапісаннем" займаюцца ўжо два гады. Развіццё высокіх тэхналогій прывяло да таго, што ўменне прыгожа пісаць з разраду практычных навыкаў перайшло ў ранг мастацтва. Каліграф робіць асноўны акцэнт на віртуознасць выканання таго ці іншага шрыфту, а не яго функцыянальнасці. Адкрыць новае ў звычайным змаглі Генадзь Мацур, Уладзімір Правідохін, Раман Сустаў, Усевалад Свентахоўскі.

"Мінск-Навіны".

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №1(83)

ПЕСІМІЗМ НАМ СУПРАЦЬПАКАЗАНЫ

Шаноўныя сябры Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, чытачы газеты "Голас Радзімы"! Сёння я хачу, нават павінен раска- заць, хаця б сцісла, пра вынікі дзейнасці нашага грамадскага аб'яднання ў мінулым годзе, планы на бягучы. А таксама патлумачыць, чаму бюлетэнь "Кантакты і дыялогі", які выходзіў сем га- доў асобна (нейкі час і на англійскай мове), цяпер з'яўляецца ў выглядзе асобных старонак у найбольш нам тэматычна блізкім выданні "Голас Радзімы". Тым больш, што для гэтага ёсць і на- года: адбылося пашыранае пасяджэнне бюро камітэта ГА "Маб" (з шырокім удзелам сяброў камітэта Нацыянальнай асацыяцыі беларусістаў), дзе былі разгледжаны найбольш важныя пы- тання нашага сённяшняга быцця, падведзены некаторыя вынікі, намечаны перспектывы.

Вынікі работы асацыяцыі за 2002 год сведчаць, што, нягледзячы на складаныя ўмовы, найперш арга- нізацыйныя і фінансавыя, дзейнасць яе працягваецца. Выдадзены два зборнікі "Беларускі": "Беларусь — Бельгія" і "Тераклад збліжае наро- ды". Паведадзены па нашай ініцыя- тыве Міжнародны "круглы стол" "Вытокі фізічнага і маральнага тэра- рызму ў эпоху глабалізацыі", які праходзіў у рамках больш агульнага сімпозыума пад эгідай UNESCO і ў якім прынялі ўдзел каля 50 вучо- ных і пісьменнікаў з дзевяці краін свету, і II Міжнародны чытанні па- мяці Іосіфа Гашкевіча, прысвечаныя беларуска-руско-японскаму гра- мадска-культурнаму ўзаемадзеян- ню. Прыемна адзначыць, што ма- тэрыялы гэтых двух форумў апе- жаты ў выданні нашымі асобнымі кніжкамі. З'явілася нямала новых выданняў зарубежных беларусістаў (пра некаторыя з публікацый ідзе гаворка ў сённяшнім выпуску).

Многа часу і намаганняў бюро ГА "Маб" у мінулым годзе затраціла, каб нарэшце заключыць пагаднен- не з Нацыянальным навукова-ас- ветніцкім цэнтрам імя Ф.Скарыны, дзе, паводле зарэгістраванага ў Міністэрстве юстыцыі Беларусі ста- тута, знаходзіўся наш юрыдычны адрас. Праект такога пагаднення быў нам складзены па прапанове дырэктары цэнтра яшчэ летам 2000 года, адрасу пасля III кангрэса. Як вядома, доўгі час супрацоўніцтва гэтых грамадска-адукацыйных і бю- джэтнай установы, ўзаемадапаўня- ючыся, развіваліся паспяхова. Як га- воруцца ў Беларускай энцыклапедыі, «базай» для дзейнасці «Маб» з'яўляецца Скарынаўскі цэнтр. Але з 2000 года нашы ўзаемаадносінны сталі ўскладняцца. Два з паловай гады працягваліся спрэчкі вакол заключэння дамовы. І нарэшце ў пачатку лютага мы атрымалі на трэці (!) запыт адказ за подпісам Р.Уладзікоўскай-Канаплянік: "У ад- каз на Ваш ліст № 3 ад 15 студзеня 2003 г. паведамляем, што ІНАЦІ імя Ф.Скарыны, на жаль, не мае магчымасці задаволіць Вашу просьбу аб выдзяленні памяшкання з тых плошчаў, якія арандуецца цэнтрам". У гэтым лаканічным адказе не сказана ні слова ні пра дамову, ні пра маёмасць Маб, якая засталася ў цэнтры, ні пра тое, што памяшканні цэнтра здаюцца іншым арганізацы- ям.

На апошнім пасяджэнні бюро было вырашана выказаць і зафік-

саваць у адпаведных дакументах здзіўленне і абурэнне такім адка- зам цэнтра.

Там жа, на пасяджэнні бюро, раз- глядалася і пытанне пра выхад аб- нявыхад бюлетэня "Кантакты і ды- ялогі". Улічваліся дзве акалічнасці. Па-першае, сёння мы ўжо не мо- жам яго рыхтаваць у Цэнтры імя Ф.Скарыны. Па-другое, няма срод- каў: ранейшыя дабрадзей перасталі дапамагаць (дзеля гэтага вялася мэ- танакіраваная работа), а сяброўскія складкі за 2003 год унеслі толькі тры асобы. Таму было прынята ап- тымальнае рашэнне: дамовіцца, каб "Голас Радзімы" змяшчаў нашы старонкі два разы на месяц. Кантак- ты з сябрамі Маб і паміж імі самімі не могуць быць спынены.

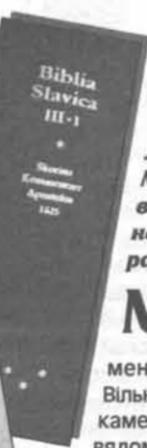
Што ж да планаў на бягучы год, то яны, так бы мовіць, асцярожна аптымістычныя. Мяркуем правесці навуковую канферэнцыю, прысве- чаную 180-годдзю з дня нараджэн- ня польскага і беларускага паэта Уладзіслава Сыракомлі, беларуска-швейцарскі, беларуска-нямецкі і, магчыма, беларуска-шведскі "круглы сталец". З нашым удзелам пройдуць (прымаюцца заяўкі) кан- ферэнцыі, прысвечаныя 450-год- дзю Рэфармацыі ў Беларусі, 750- годдзю каранацыі Міндоўга, су- польным традыцыям у кнігадрука- ванні і бібліятэчнай справе. У выда- вецкім партфелі — рукапіс зборніка "Гётэ і Беларусь". Збіраюцца матэ- рыялы пра Станіслава Манюшку. Ёсць і прапановы нацыянальных і рэгіянальных суполак іншых краін.

І, вядома ж, мы павінны думаць пра чарговыя, чацвёртыя Міжна- родныя кангрэсы беларусістаў, які, паводле статута, павінен правод- зіцца не радзей, чым раз у ча- тыры гады. На пасяджэнні бюро было вырашана правесці яго ў другой палове 2004 года і пры- свяціць актуальнай тэме "Памяць Беларусі", увязваючы яе з тэмай UNESCO "Памяць свету". Спадзя- юся, на кангрэсе склад кіруючых органаў асацыяцыі будзе істотна амалоджаны.

У сувязі са складанай сітуацы- яй з юрыдычным адрасам і іншымі абставінамі раздаюцца галасы, выказваюцца парады спыніць дзейнасць асацыяцыі, ліквідаваць яе. Але я перакананы, што гэта рабіць нельга (ды і без кангрэса юрыдычна немагчыма). Асацыя- цыя патрэбна яе сябрам хаця б дзеля такой важнай справы, як пашырэнне беларускасці ў свеце.

Адам МАЛЬДЗІС.

Беларускія сенсацыі

У Германіі выйшаў дадатковы том спадчыны Францыска Скарыны. Як вядома, у 1990-1992 га- дах, напярэдадні 500-годдзя з часу нараджэння бе- ларускага і ўсходнеславянскага першадрукара, у Мінску выйшла трохтомная Біблія Скарыны. Але тое выданне нельга лічыць зборам яго спадчыны, бо туды не ўвайшоў вільненскі Апостал 1525 года. Не было пад- рабязнага навуковага каментарыя і да Бібліі.

Малавядомы Скарына

ментарыі; Апостал. Вільна. 1525. Факсімілье і каментарый" з'явілася ў вядомай нямецкай серыі "Біблія Славіка" як першы том яе трэцяй серыі "Усходнеславянскія бібліі". Яна бездакорна і з густам надрукавана выдавецтвам "Фердынанд Шонінг" (Падэрборн — Мюнхен — Вена — Цюрых, 2002).

Выданне адкрываецца ўступным словам Адама Мальдзіса "Скары- назнаўчы подзвіг" на беларускай і нямецкай мовах. З падрабязным аналізам спадчыны знакамітага па- лачаніна выступаюць вядучыя бе- ларускія скарыназнаўцы Уладзімір Конан, Георгій Галенчанка, Уладзімір Свяжынскі, Аркадзь Жу- раўскі, Іван Саверчанка і Віктар Шматаў. Яны расказваюць пра жыццёвы шлях Скарыны і яго по- гляды, аналізуюць мову перакладу

Бібліі і мастацкія асаблівасці яе вы- дання. Да беларускіх аўтараў далуча- ецца англічанін Арнольд Макмілін, які праявіў цікавасць да Скарыны задоўга да яго юбілею. Ка- ментарый завяршаюцца імённым і геаграфічным паказальнікам. Пе- радрукоўваюцца гравюры.

З 233-й старонкі кнігі пачынаецца факсімільны тэкст "Апостала", які тым самым робіцца даступным шырокім колам даследчыкаў. А са старонкі 921 — даследаванне пра- фесара Ротэ, прысвечанае асаблі- васцям і крыніцам "Апостала". Аў- тар дасведчана параўноўвае перак- лад з аналагічнымі тэкстамі на роз- ных мовах, у тым ліку адзначаю- ца і недакладнасці. Праца Г.Ротэ — новае важнае слова ў скарына- знаўстве.

У серыі "Біблія Славіка" выйшлі і выходзяць і іншыя старажытнабе- ларускія канфесійныя тэксты.

Будучы даведнік

Суайчыннікі ў свеце

Сафія Каўка-Астроўская (14.12.1940, в.Бахаровічы Пу- хавіцкага раёна Мінскай воб- ласці), удзельнік грамадска- культурнага руху беларускай дыяспары ў Маскве.

Скончыўшы Мінскі фінансавы тэхнікум і Маскоўскі завочны фінансавы інстытут, С.Каўка-Ас- троўская працавала па абранай спецыяльнасці ў адміністрацый- ных структурах Любанскага, Чэр- венскага раёнаў, Мінскага гар- выканкама, Краснапрэсненскага раёна Масквы. З 1968 па 2001 год — у Міністэрстве унутраных спраў СССР, затым Расіі, на пасадах інжынера-эканаміста, намесніка начальніка аддзялення планаво- фінансавага аддзела. Дасягнула вайсковага звання палкоўніка ад- міністрацыйнай службы.

С.Каўка-Астроўская актыўна спрыяла папулярнасці ў расійскім асяроддзі беларускай кнігі, мовы, культуры, кансалідацыі беларус- кай дыяспары. Адна з арганізатраў Устаноўчага сходу Маскоўскага таварыства беларускай культуры імя Ф.Скарыны (сне- жань 1988), многіх творчых і даб- рачынных пачынанняў тавары- ства, непасрэдна спрыяла пад- рыхтоўцы да друку "Скарынічка" (вып. 1-5, 1991-2002), зборніка "Русь—Літва—Беларусь" (1997), прысвечанага М. Улашчыку, іншых беларускіх выданняў. Дэ- легат і з'езда згуртавання бела- русаў свету "Бацькаўшчына".

Віталь СКАЛАБАН, кандыдат гістарычных навук.

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Новая Зеландыя

Часопіс "Нью Зеланд Сла- вонік Джорнэл" свой аб'ём- сты том за 2002 год цалкам прысвяціў вядомаму белару- сісту прафесару Лонданскага ўніверсітэта Арнольду Бар- та Макміліну, чыё 60-годдзе адзначалася (у тым ліку на старонках "Кантактаў і ды- ялогаў") у чэрвені 2001 года. Вучоны ўваходзіць у раду гэ- тага аўта- рыхтэмнага ў славiстич- ным свеце выдання, прыязджае ва ўні- версітэты Новай Зеландыі чытаць лекцыі.

У томе за 2002 год (ён мае па- радкавы нумар 36), натуральна, прынялі ўдзел беларускія аўтары. Услед за вершамі Дзмітрыя Пры- гова, прысвечанымі юбіляру, і публікацыяй Васіля Аксёнава "Англічанін і эміграцыя, прысве- чаецца Арнольду" бярэ мастац- кае слова Васіль Быкаў — яго "прыпавесць" "Вязніца Траум" друкуецца ў арыгінале і англійскім перакладзе, Алесь Пашкевіч, які нядаўна ўзначаліў Саюз беларускіх пісьменнікаў, выступае з даследаваннем "Да- рогі выгнання: проза беларускага замежжа XX стагоддзя", мінскі літаратуразнавец Уладзімір Сака- лоўскі — з артыкулам "Беларус- ка-нямецкія літаратурныя сувязі XX стагоддзя і выхад беларускай літаратуры на еўрапейскую арэ- ну". Адам Мальдзіс расказвае пра пакручасты жыццёвы шлях Івана Сініцкага са Сморгоні, які на па- чатку мінулага стагоддзя трапіў у Новую Зеландыю і апісаў свае ўражанні ў кніжцы на рускай мове "Новая Зеландыя — Европа", што тут жа была канфіскавана царскай цензурай (адзіны карэк- турны адбітак захаваўся ў музеі ў Гродне). Цікавае і палемічна за- востранае даследаванне "Чым беларусы адрозніваюцца ад

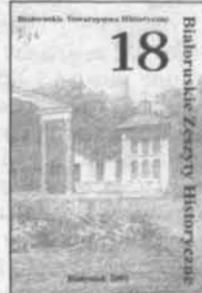
рускіх?" належыць пярэ прафе- сара БДУ Ніны Мячкоўскай.

Паколькі А.Макмілін — такса- ма вядомы спецыяліст па рускай літаратуры, дзве публікацыі з Бе- ларусі — прафесара Святланы Ганчаровай-Грабоўскай і прафе- сара Галіны Няфагінай прысвечаны, адпаведна, рускай драматургіі канца XX стагоддзя і раману Таў- цыяны Талстой "Кысь". Астатнія артыкулы шматлікіх аўтараў з розных краін — ад ЗША да Ізраіля і Новай Зеландыі — датычацца рускай класічнай і сучаснай літа- ратуры. Да беларускіх па тэматы- цы матэрыялаў можна аднесці хіба толькі яшчэ рэцэнзію бела- русіста з Германіі Хольгера Гем- бы на англамоўную манаграфію А.Макміліна "Беларуская літа- ратура дыяспары" (Бірмінгем, 2002).

У выданні змешчаны таксама падрабязны жыццёпіс і бібліягра- фія англійскага беларусіста, у якой ёсць шмат беларускіх пазі- цый, у тым ліку чатыры кнігі.

Польшча

Беларускае гістарычнае та- варыства, якое дзейнічае ў Бе- ластоку, вось ужо дзевяць га- доў выдае там двухмоўны "Беларускі гістарычны зборнік". Рэдактарам яго з'яў- ляецца вядомы беларусіст прафесар Эўгеніюш Мірановіч. У часопісе друкуюцца аўтары як з Польшчы (пераваж- на з Белас- тока, Оль- шына і Гданьска), так і з Бе- ларусі (з Гродна).

Перад самым Новым годам у рэдакцыю "Кантактаў і дыялогаў" паступіў 18 сшытак выдання. Ён адкрываецца двума грунтоўнымі працамі — "Усяслаў Брачысла-

— Заканчэнне на 6-й стар.

Прысутнасць беларускай культуры ў свеце

Пачатак на 5-й стар.

вавіч, князь полацкі (штрыхі да гістарычнага партрэта) Генадзя Семянчука (Гродна) і "Руская шляхта Вялікага Княства Літоўскага і Рэфармацыя" Мажэны Лідке (Беласток). У першай з іх перад чытачом у новым святле паўстае ці не самая драматычная і каларытная постаць старажытнабеларускай гісторыі — Усяслаў Чарадзей, якому (адзінаму з полацкіх князёў) давялося кіраваць у Кіеве. Артыкул беластоцкай даследчыцы мае асабліва актуальнасць у сувязі з тым, што якраз адзначаецца 450-годдзе Рэфармацыі на беларускіх землях. Раней звычайна ўвага гісторыкаў засяроджвалася на прыхільніках новага вызнання з каталіцкага (асабліва радзівілаўскага) асяроддзя. Тут жа аўтар апярэў новым, "рускім", г.зн. беларускім матэрыялам. У артыкуле слухна падкрэсліваецца, што калі прываслаўныя магнаты і шляхта пераходзілі з праваслаўя ў пратэстантызм, то яны ў прынцыпе ўжо губляліся для айчыннай справы, бо "і пратэстантызм, і каталіцызм у Вялікім Княстве Літоўскім былі носьбітамі польскай культуры". Вядома, хочацца запырачыць аўтару: з гэтага правіла былі выключэнні.

У зборніку змешчаны матэрыялы навуковай канферэнцыі "Беларускае культурнае жыццё ў ІІ Рэчы Паспалітай". Тут вылучаюцца матэрыялы гродзенскіх навукоўцаў Эдуарда Мазько, Янкі Трацяцка і Сяргея Токця, адпаведна, пра развіццё самадзейнага тэатра, становішча беларускага каталіцкага духавенства і культурнае жыццё беларускай вёскі ў міжваеннай Польшчы. Аляксандр Вабішчэвіч з Брэста даследуе ролю беларускіх гімназій у культурна-асветніцкім і грамадска-палітычным жыцці, а Эўгеніюш Мірановіч з Беластока — планы інтэграцыі "ўсходніх зямель" у ІІ Рэчы Паспалітай.

Швецыя

Прозвішча Андрэя Котлярчука добра вядомае беларусістам. Ён прымаў удзел у мінскіх і Санкт-пецярбургскіх кангрэсах і канферэнцыях асацыяцыі. Апублікаваў у 2001 годзе ў Санкт-Пецярбургу грунтоўную манаграфію "Святочная культура ў гарадах Расіі і Беларусі XVII стагоддзя: афіцыйныя чырымоні і сялянская абраднасць".

Урадженец Тураўшчыны, ён нейкі час выкладаў у Вышэйшай школе міліцыі ў Бранску. З дапамогай Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў паехаў на навуковую стажыроўку ў Швецыю, дзе, як вядома, многа беларускіх матэрыялаў. Зрабіў там некалькі знаходак. Пра адну з іх, рукапісны слоўнік Сімяона Полацкага, ён ужо расказаў чытачам "Кантактаў і дыялогаў". Цяпер праходзіць доктарскую стажыроўку ва Універсітэце Паўднёвага Стакгольма.

Вынікам навуковых даследаванняў А.Котлярчука ў Швецыі з'явіліся рукапісы ажно трох кніг. Першую з іх ён толькі што вынес

на суд чытачоў у мінскім выдавецтве "Энцыклапедыкс". Гэта манаграфія "Шведы ў гісторыі і культуры беларусаў" выдадзена пры падтрымцы Шведскага інстытута і прысвечана жонцы Каці. Кніга складаецца з чатырох раздзелаў: "Час вікінгаў у Беларусі: канец IX — пачатак XIII стагоддзя", "Ранні новы час", "Вобраз шведа ў беларускай культуры" і "Шведска-беларускія дачыненні ў новы і навішчы час", а таксама з багатай бібліяграфіяй і паказальнікаў. Гаворыцца, напрыклад, пра старажытныя скандынаўскія цэнтры на шляху з "варагаў у грэкі": Полацк, Масквічы, Пруднікі, Гнёздава, дзе беларускімі археолагамі зроблены цікавыя знаходкі (у тым ліку — прадметы з рунічнымі надпісамі), пра адлюстраванне гісторыі Полаччыны ў скандынаўскіх сагах, прабыванні вікінгаў — у беларускім фальклоры. Скандынавы аказалі прыкметны ўплыў на старажытнабеларускую культуру і мову (аказваецца, нашы крук, кофта і нават скрыня маюць шведскія карані).

У другім раздзеле найбольш каштоўным здаецца падраздзел "Беларускія ў зборах Швецыі", дзе падрабязна апавядаецца (з ілюстрацыямі) пра рукапісы, кнігі, зброю, вывезеныя з тэрыторыі Беларусі ў час Паўночнай вайны, а таксама ў выніку закупа. Так, аўтарам упершыню друкуецца тытульны старонкі ўнікальнага выдання каталіцкага катэхізіса, друкаванага на беларускай мове ў Вільні ў 1585 годзе, невядомага раней рукапісу "Казанне святога Кірыла...", пісанага Стафанам Зізаніем у 1596 годзе. У Нацыянальным архіве Швецыі захоўваецца арыгінал дзённіка Льва Сапегі за 1608—1611 гады. Ёсць у Швецыі і старабеларускія зборы, узгадароды, вопратка, харугвы. У Нацыянальным мастацкім музеі Швецыі выстаўлены "выдатны збор малюнкаў Марка Шагала".

У чацвёртым раздзеле чытачоў "Голасу Радзімы" найбольш зацікавіць падраздзел "Суполка "Беларуская Грамада" ў Швецыі" (1948—1975)". Заснавана яна ўраджэнцам Беластоцкіны Васілем Лукашыкам, які ў 1944 годзе ўцёк з Нарвегіі, з фашысцкага лагера, у Швецыю. Суполка публікавала свае адозвы, наладзіла ў Мальме выставу фінскага і беларускага мастака Аляксандра Ахола-Вало, які тады жыў у бежанстве ў Швецыі. Прыгадаю, што ў час ІІ Міжнароднага кангрэса беларусістаў гэты жывапісец і філосаф наведваў амаль у стогадовым узросце Мінск, выступіў з прывітаннем. На нейкі час, пасля смерці В.Лукашыка, дзейнасць "Беларускай Грамады" прыпынілася, але нядаўна аднавілася зноў дзякуючы старанням шведскай фотажурналісткі Марыі Седэрберг.

Многа новага чытач даведаецца таксама з падраздзелаў манаграфіі пра "Лісты аб Швецыі" (1846) жыхара Лагойска Яўстаха Ганорага Тышкевіча, пра пераклады шведскай літаратуры на беларускую мову, пра знаходжанне і плённую працу на беларускай зямлі многіх шведскіх дзеячаў — пачынаючы ад мысліцеля Грэгара Лаўрэна Бластуса.

Будзем жа з нецярпеннем чакаць наступных дзвюх аб'ячаных манаграфіяў А.Котлярчука.

Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Віншуем з юбілеем!

Так здарылася, што дзве вядучыя латышскія беларусісткі адзначаюць свае юбілей амаль адначасова. 23 лютага споўнілася 80 гадоў прэзідэнту Латвійскай асацыяцыі беларусістаў Мірдзе АБале. А 13 сакавіка сябры будуць віншаваць з 75-годдзем габлітаванага доктара гістарычных навук прафесара Ілгу АПІНЯ.

Мірдаз АБАЛА

Вядомая даследчыца латышскай і беларускай літаратуры, іх узаемадзеяння, перакладчыца М.Абала доўга працавала ў Інстытуце мовы і літаратуры Латвійскай акадэміі навук. Атрымала Дзяржаўную прэмію Латвіі за падрыхтоўку да выдання збору твораў Яна Райніса ў 30 тамах (многія матэрыялы там тэматычна звязаны з Беларуссю) і ўдзел у напісанні шматтомнай "Гісторыі латышскай літаратуры".

Беларускай культурай М.Абала зацікавілася ў 1967 годзе, калі прыехала ў Мінск на 450-годдзе беларускага кнігадрукавання. Вывучыла беларускую мову. Па-сябрала з Петрусём Броўкам, Уладзімірам Караткевічам, Сяргеем Панізнікам. Пераклала на латышскую мову многія творы нашай літаратуры. Удзельнічала ва ўсіх трох кангрэсах беларусістаў. І, што самае галоўнае, склала беларуска-латышскі латышска-беларускі слоўнікі, якія чакаюць свайго выдаўца. М.Абала аказвала і аказвае дапамогу беларусам Рыгі, актыўная ўдзельніца мерапрыемстваў таварыства "Світанак".

Ілга АПІНЯ

Даўно і плённа займаецца вывучэннем нацыянальных супольнасцей Латвіі, у тым ліку беларускай.

У 1995 годзе І.Апіня выдала на латышскай мове вельмі каштоўную для нас манаграфію "Беларусы ў Латвіі", якая ўжо была адрэцэнзавана ў "Кантактах і дыялогах". А ў 1998 годзе выйшла яе новая праца "Славяне ў Латвіі: Агляд этнічнай гісторыі". Многія старонкі ў ёй прысвечаны этнагенезу беларусаў, супольным старонкам гісторыі — ад узаемаадносін крывічоў і балтаў перыяду Полацкага княства да нашых дзён.

І.Апіня раскавала ў друку пра выдатных прадстаўнікоў беларускай дыяспары ў Латвіі, удзельнічала ў кангрэсах беларусістаў.

Вячка ЦЕЛЕШ, Рыга.

Нашы дыялогі

Адрас рускай літаратуры ў Гомелі

З Гомелем біяграфічна звязаны цэлы шэраг літаратараў Расіі. Гэта пісьменнікі, чыя творчасць займала шырокі грамадскі рэзананс, — Аляксандр Блок, Іван Грыгаровіч, Яўген Далматойскі, Яўгенія Журбіна, Уладзімір Караленка, Яўгенія Кацава, Іван Ласкоў, Ілья Эрэнбург. Цяпер у горадзе над Сожам жывуць паэты Юрый Фатнеў, Фелікс Мысліцкі, якія пішуць на рускай мове. Фелікс Мысліцкі актыўна друкуецца ў Расіі — у часопісах "Юность", "Дружба народоў", "Знамя", змяшчае там не толькі арыгінальныя творы, але і пераклады з беларускай паэзіі. Найперш — вершы Рыгора Барадуліна.

Жыве і працуе ў Гомелі і вядомы рускі празаік, аўтар 35 кніг Сяргей Масіяш. Шкада, што пра яго досыць мала пішуць у беларускім друку. Задаць можна хіба што невялічкую нататку да юбілею ў "Літаратуры і мастацтве" (у 2002 годзе Сяргеем Паўлавічу споўнілася 75 гадоў), некалькі артыкулаў у "Гомельскай прайдзе" ды ў гомельскім часопісе "Палессе". А цяпер — у кнізе "Пам'яць: гісторыка-дакументальная хроніка Гомеля". І ўсяго толькі... А кнігі самога Масіяша выдадзены агульным тыражом болей за тры мільёны экзэмпляраў...

Калі здарылася нагода, я задаў пісьменніку некалькі пытанняў.

— Сяргей Паўлавіч, як вы апынуліся ў Гомелі? Бо інфармацыя пра вас у нашых даведніках няма.

— Нарадзіўся я 14 лістапада 1927 года на станцыі Чыстаазёрная Новасібірскай вобласці. У 1944 годзе добраахвотна пайшоў у армію. Служыў у авіяцыі. Пасля дэмабілізацыі працаваў выпрабавальнікам на заводзе. Адначасова заканчваў 10-ты клас вячэрняй школы. Затым паступіў на завочнае аддзяленне педінстытута. Працаваў на шахце, выдавецкім рэдактарам, у газеце, на тэлебачанні. А як толькі пайшоў на пенсію, пачаў працаваць над гістарычнымі раманамі... А ў Гомель мы разам з жонкай прыехалі ў 1972 годзе. З Казахстана.

— А дзе пішацца лепш за ўсё? — цікаюцца ў пісьменнік.

— Усе мае гістарычныя раманы напісаны ў Гомелі. Усе, акрамя "Аляксандра Неўскага", пісаліся па замовы маскоўскіх выдавецтваў.

— Займаючыся доўгія гады гістарычнай тэматыкай у мастацкай літаратуры, якую выснову зрабілі для сябе?

— Галоўны вывад: у гісторыі, на вялікі жаль, не вучацца "рукамі вадзіцелі". Таму, пэўна, усё і паўтараецца. А гавораць жа японцы, што мінулае — лепшы настаўнік будучыні. І лепшымі вучнямі гісторыі аказаліся якраз яны.

— А, дарэчы, хто ваш любімы гістарычны персанаж?

— Той, пра каго ў той ці іншы адрэзак часу якраз пішу. А ўвогуле — Пётр І.

— Думаючы пра тэмы новых твораў, вы адштурхоўваецеся ад падзей ці гістарычнага персанажа?

— Як правіла, іду ад асобы. **— Што, якая кніга па гісторыі болей за ўсё захапіла, зачэпіла вас за жывое ў апошні час?**

— Не баюся паказацца нясціплым. Захапіла, зачэпіла ўласная работа — раман "Адысея бацькі

Махно". Лічу, што мне ўдалося ачысціць Махно ад бруду і хлусні. Гэтым і ганаруся.

— Ці чытаеце тое, што пішуць пра гісторыю беларускіх аўтараў?

— Менавіта працы Г.Філіста, беларускага вучонага (цяпер нябожчыка), дазволілі мне, па сутнасці, апраўдаць Святаполка Акаяннага. Ён у мяне нікога не забівае. Менавіта так я і сказаў у выдавецтве, калі мне заказвалі раман: "Мой Святаполк нікога забіваць не будзе..." З канцэпцыяй пагадзіліся, раман замовілі.

— Над чым працуеце цяпер? — задаю пісьменніку напрыканцы традыцыйнае пытанне.

— Заканчваю дакументальную аповесць "Птушанята Пятра Машэрава" — пра алімпійскага чэмпіёна Віктара Куранцова. А як завяршу яе, вярнуся да пачатага "Любіма багоў".

...Да гэтага лаканічнага дыялога хацелася б дадаць яшчэ некалькі слоў. Сяргей Масіяш — член Міжнароднай асацыяцыі пісьменнікаў-бatalістаў, лаўрэат прэміі імя Валянціна Пікуля. Першы з раманаў гомельскага пісьменніка "Аляксандр Неўскі" — вытрымай пяць выданняў. Сярод герояў твораў Сяргея Масіяша — фельдмаршал Барыс Шарамецёў, паплекнік Пятра І (яму прысвечаны раман "Барыс Шарамецёў"), расійскі военачальнік П.Салтыкоў (аб ім і яго часе расказаецца ў раманах "Сямі цароў слуга"), князь Міхал Цярскі (аб ім — у раманах "Ханскі ярлык")... Праца ў галіне гістарычнай прозы патрабуе асаблівай дасведчанасці, выключнай настойлівасці, глыбокіх энцыклапедычных ведаў. Усё гэта ёсць у Сяргея Масіяша, якога лёс парадніў, звязай з Гомелем, Беларуссю.

Гутарыў Аляксандр КАРЛЮКЕВІЧ.

Радкі з лістоў

У Інсбруку пад кіраўніцтвам прафесара І.Онхайзера ажыццяўляецца міжнародны праект "Словатворчасць славянскіх моў". З Беларусі ў ім удзельнічае доктар А.Лукашанец, супрацоўнік Інстытута мовазнаўства Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Я выступіў у рамках гэтага праекта з дакладам пра тэндэнцыі культуры мовы ў лексічнай творчасці ўсходнеславянскіх моў, у тым ліку і беларускай.

Далучаю апошнія публікацыі па беларусазнаўству ў аўстрыйскім і нямецкім друку.

Герман БІДЭР, прафесар. Зальцбург, Аўстрыя.

У Кракаўскай акадэміі фізкультуры 18 лютага адбыўся вечар, прысвечаны ўраджэнцу Беларусі вучонаму-геолагу і асветніку Дамейку. Праслухаўшы даклад "Ігнат Дамейка — апостал навукі", студэнты прагледзелі дакументальны фільм "Таямніцы Атакамы", зняты ў Чылі Гжэгажам Гаём у месцах, дзе вёў даследаванні вучоны.

Здзіслаў Ян РЫН, прафесар. Кракаў, Польшча.

вернісаж

У бібліятэцы імя Льва Талстога ў Мінску адкрылася выстава Таццяны Ласкі «Фарбы тонкага свету». Прыгожая і натхнёная жанчына малюе пастэлю сваю «Мелодыю ментальнага каханьня», піша шчырыя вершы, гадуе сына і дачку, якія таксама займаюцца жывапісам. А працуе ў дызайнерскай фірме менеджэрам. Таму ноч — яе час. Менавіта ноччу і стварае яна большасць сваіх работ.

Таццяна ЛАСКА: «ПАГЛЯДЗІ Ў МАЕ ВОЧЫ...»

Вершы і карціны былі ў яе жыцці заўсёды: «Я думала, што так жыць усе — пішуць, малююць. Можна, свет быў бы іншы, калі б так было на самай справе». Яшчэ Таццяна Ласка лічыць сябе «звычайнай да незвычайнасці».

І сапраўды, адчувае яна і мысліць, як звычайная жанчына, якая прагне каханьня, успамінае яго і іграе сваю «Мелодыю каханьня»:

*Два сэрцы, дзве душы і
целы два.
У бясконцасці нясуцца
адзін да аднаго,
Пакуль у адну падвоеную
зорку*

*Не сальюцца
І не адчуваюць радасці
адзінства.*

І на яе карцінах каханне — гэта імкненне адзін да аднаго людзей, якія хочуць і могуць даць і прыняць цяпло і пяшчоту. Менавіта гэтыя пачуцці ўзнікаюць каля яе прац. Яна малюе «Недакаханую жанчыну» і пытаецца ў яе вершаваным радком:

*«Недакаханая жанчына,
Як ты жывеш?»*

Яна, як і ўсе звычайныя жанчыны, хоча, каб той, хто ёй дарагі, знайшоў менавіта ў яе вачах «жыццё крыніцу і вады крыштальнай напіўся». І, як звычайная

жанчына, просіць — пачуў бы толькі!

*«Паглядзі ў мае вочы,
Не бойся,
Спаталі адзінокую душу».*

Мастак Віктар Сташчанюк кажа пра пастэлі і акварэлі Таццяны Ласкі: «...гэта музыка колернай гармоніі». Насычаныя і яркія фарбы гуляюць у сваю гульню, сапраўды дасціпна спалучаючыся. Таццяна кажа, што, дзякуючы мастацтву, пачала адчуваць непаўторнасць сваёй зямлі. І нарадзілася нізка «Краіна блакітных азёр», «Гальшанскі серыял». А да іх — вершы — прызнанне ў любові да сваёй зямлі:

*Як плачуць свечкі
І малельні кляштара
Ў Гальшаных —
Бачыць толькі пан Бог,
Бо запаллі іх
Амаль чатыры стагоддзі
Таму
Не мы, людзі,
А анёлы,
Каб асвятліць шлях
беларусаў
Надзей і спадзяваннем,
Бо пакуль гараць
Свечкі нашых душаў,
Жыве і дышае Сусвет.*

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКУ: Таццяна ЛАСКА.

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

подыум

АЛЬТЭРНАТЫВА СЯРГЕЯ НАГОРНАГА

Сваю студию моды Сяргей Нагорны стварыў пяць гадоў таму, калі вучыўся ў Інстытуце сучасных ведаў на факультэце пра-дзюсерства ў сферы мастацтва. Спачатку займаўся музычнымі праектамі, потым арганізаваў фестываль альтэрнатывы моды і персаніфікацыі. У паказе бралі ўдзел не толькі прафесійныя мадэлі. Многія з дзясціх першы раз тады выйшлі на подыум. Ідэя фестывалю дзавалала такую вольнасць, бо на ім не было класічнага дэфіле. Затое было шмат глядачоў. А наваў-леньня мадэлі пасля сканцэнтраваліся вакол арганізатараў і выказалі жаданне вучыцца мастацтву дэфіле прафесійна. Пасля гэтага было яшчэ некалькі акцый у Мінску, і ўрэшце адкрылася школа-подыум, а затым і студыя моды. Задачу агенцтва Сяргей Нагорны фармулюе так:

— Падрыхтаваць мадэль і працаваць з ёю. А не проста наладзіць курс, набраць мноства дзяўчат, якія потым застануцца без працы з прыгожымі фатаграфіямі, якія будуць пыліцца.

— Як вы ацэньваеце вынікі сваёй працы?

— Менавіта па тым, ці працуе мадэль. Калі яна робіць кар'еру за мяжой, значыць, можна гаварыць пра яе канкурэнтаздольнасць.

Наша агенцтва працуе з Францыяй, Італіяй, ЗША, Германіяй. Тры гады запар бывалі ў Маскве на Тыдні высокай моды.

Наша мадэль Каця Хлябанова, якой 21 год, працуе па доўгатэрміновым кантракце. Выходзіла на подыум у ЗША, Германіі, Італіі. Летась была заяўлена як лепшая мадэль Д.Армані. Яна сапраўды дасягнула многага. А пачынала ў нашым агенцтве.

— Значыць, нашы дзяўчаты

карыстаюцца поспехам за мяжой?

— Безумоўна. І пра гэта, дарэчы, таксама сведчаць рэгулярныя прыезды

спецыялістаў індустрыі моды ў Мінск дзеля прагляду нашых мадэлей.

— А што аічынны рынак?

— Ён вельмі маленькі. Мы адразу здымаем ружовыя акулёры з нашых навучэнцаў і папярэджваем, што наўрад ці яны будуць пасля заканчэння вучобы кожны дзень атрымліваць запрашэнні на кастынгі. У многіх з перспектывы мадэлей нічога

не мяняецца ў жыцці. Але мы імкнёмся запрашаць іх на свае мерапрыемствы, каб дзяўчаты мелі магчымасць працаваць.

Тым не менш мы супрацоўнічаем з аічыннымі стваральнікам адзення. Сярод нашых партнёраў — вытворца верхняга жаночага адзення фірма «Элема». Працуем з асобнымі буцікамі, беларускімі мадэльерамі. Летась, да прыкладу, разам з Аленай Цакаленка (Беларускі цэнтр моды) ездзілі на прэт-а-партэ ў Маскву.

Акрамя таго, наша студыя моды супрацоўнічае з такім знакамітым вытворцам бялізны, як «Мілавіца». Іра Ядзькіна з'яўляецца тварам гэтай маркі. Іра нарадзілася ў Магілёве. У конкурсе «Белая амфара» яна атрымала званне «Лепшая мадэль Беларусі».

Цяпер Іра працуе па кантракту ў Японіі.

У мадэльнай справе вялікае значэнне мае прафесіяналізм фатографа. Наша студыя моды супрацоўнічае з адным з лепшых фатографаў — Геннадзем Яшчуком. Ягонья фота мадэлей высока каціруюцца.

— Якія, на ваш погляд, перспектывы мадэльнага бізнесу на Беларусі?

— Хацелася б, каб гэта сфера развівалася і ў нас. Мы ўносім свой уклад у гэтую справу, падтрымліваючы маладых мадэльераў. Вядзём пошук новых цікавых твараў. Нядаўна набралі больш як сто дзяўчат і навучаем іх у нашым агенцтве бясплатна. А на прагляд, дарэчы, прыйшло больш за 2 000 прыгажунь. У новага пакалення праяўляюцца новыя рысы прыгажосці, толькі трэба іх разгледзець і адшліфаваць.

Алена СПАСЮК.

весткі з суполак

ЖАНОЧАЙ ПАЭЗІЯЙ БЕЛАРУСІ ЗАХАПЛЯЮЦА І НА УКРАЇНЕ

Паэтычная вечарына жаночай паэзіі Беларусі, прымеркаваная да свята 8 Сакавіка, прынесла вялікую асалоду «гурманам» паэтычнага слова старадаўняга горада Ізяслава на Хмяльніччыне. Ідэя правядзення яе належыць сяброўцы гурта беларускай культуры «Зорка Венера» Надзеі Івашчук, якая не толькі захапляецца паэзіяй, а і сама піша цудоўныя для 12-гадовай дзяўчынкі вершы.

Неяк Надзея запытала мяне, колькі ў Беларусі паэтаў. Скажу шчыра, пытанне не застала знянацку, таму што я здаўна захоплены паэтычным майстэрствам шэрага яе прадстаўніц.

«А давайце да свята жанчын правядзем вечарыну жаночай паэзіі Беларусі», — прапанаваў я сваім гурткоўцам. Мяне падтрымалі, заставалася толькі перагледзець збор сваёй хатняй бібліятэкі, каб адабраць лепшае, вартае ўвагі, напісанае паэткамі маёй Бацькаўшчыны...

Амаль тры дні пайшло на перагляд бібліятэкі, пакуль на маім рабочым сталі з'явіўся стос кніг з вершамі паэтаў Беларусі. Пачалася праца над напісаннем агляду здабыткаў беларускіх паэтаў,

у які ўключыў класікаў жаночай паэзіі: Цётку (Элаізу Пашкевіч), Эдзі Агняцвет, Наталлю Арсенневу, Ларысу Геніюш, Еўдакію Лось, а таксама Валянціну Коўтун, Вольгу Іпатаву, Галіну Каржанеўскую, Нэлю Тулупаву, Дануту Бічэль-Загнетава, Святлану Каробкіну, Іну Снарскую, Яўгенію Янішчыц, Таісу Бондар і Галіну Тварановіч-Сеўрук. Адабраў для чытання гурткоўцамі па адным—два вершы кожнай з названых у аглядзе паэтаў.

І вось настаў дзень правядзення вечарыны... Свой аглядны даклад для прысутных я пачаў з чытання верша маёй улюбенай паэтки — Наталлі Арсенневай «О, шыпына мая, Беларусы!», які пачынаецца словамі: «Грае

люты на струнах завей далікатнае, смутнае «скерца», а скончыў паэтычнымі радкамі Еўдакіі Лось:

*«Не чакайце, што буду
хваліцца
перад іншымі мовай маёй.
Хіба хваліцца з лесу крыніца,
што грымотней яна за
прыбой?
Той, хто любіць папраўдзе,
ён ціха
слова роднае ў сэрцы
спяліць,
беражэ ад пагарднага ліха:
калі слову, то ў сэрцы
баліць...»*

Потым гучала лірыка паэтаў Беларусі ў выкананні гурткоўцаў. «Сыноч маленькі», «Сірацінка» Цёткі ў выкананні Аленкі Кастушэвіч, «Яшчэ адна вясна», «Магутны Божа» Наталлі Арсенневай у выкананні Сяргея Кастушэвіча, «Маме» Эдзі Агняцвет хораша чытала Вікторыя Марчук, а яе сяброўка—аднакласніца Ганна Давідзюк адзначылася майстэр-

ствам чытання вершаў Ларысы Геніюш «Год і яго род» і «Унукі». Пасля невялікага музычнага антракта, калі можна было паслухаць беларускую папулярную музыку і нават затанчыць, зноў загучала паэзія!

Другое аддзяленне вечарыны пачалося з чытання вершаў нашай зямлячкі з Палтавы Іны Снарскай:

*«Мой лес, я табе спяю
Апошнюю песню пра лета,
Мой лес, я тваю зямлю
Укрыю крылом паэта.
А потым блакіт нябес
Бяссоннем душы пазначу,
Прыму як шалёны лёс,
Як сонечны звалівы мячык.
Свяціцца ў вачах расе,
Квацць адзічэлым сёстрам,
А я сяду пакрысе
У звонкія вечныя сосны.
А я — толькі ветру уздых,
А я — толькі ліст шаўковы,
І зоркі ў руках маіх
Спяваюць на роднай мове».*

Трэба было чуць, якой мілагучнай беларускай мовай «праспявала» гэты верш адзінаццацікласніца Юля Голік. А яе аднакласнік, які, дарэчы, збіраецца паступаць на вучобу ў БДУ, Алесь Доўбыш аддаў перавагу вершам Таісы Бондар. З яго вуснаў прысутныя пачулі два вершы: «Абветраныя пачуцці» з кнігі «Хачу

назваць цябе каханым» і «Мы сябравалі, Муза, хіба не?» з кнігі «Адна». А потым настала пара выступленняў самых малодшых членаў гурта: Алесь Касянюк, Андрусь Яравы, Максім Хеленюк, Вінцэс Каласінскі па чарзе чыталі дзіцячыя вершы Вольгі Іпатавай («Маміны туфлі»), Валянціны Коўтун («Калі ласка»), Галіны Каржанеўскай («Верабейкі»), Нэлі Тулупавай («Сыражуйкі»).

Завяршылі вечарыну вершы Яўгеніі Янішчыц («Анна Герман», «І прыйдуць іншыя»), Святланы Каробкінай («Мне б неба чыстага шматочак» са зборніка паэзіі «Колер дэбра» і «Фіялка мае водар вясны» са зборніка паэтыкі «Вячорніца»), Дануты Бічэль-Загнетавай («Палессе», «Слова» са зборніка «Даўняе сонца»), Галіны Тварановіч-Сеўрук («Мілавіца» са зборніка «Верасы Дараганава»).

Пасля завяршэння вечарыны мною было пачута шмат слоў удзячнасці за такое ўдалае свята паэзіі! А я хачу праз газету «Голас Радзімы» пажадаць усім беларускім жанчынам—паэткам, згаданым на свяце і не згаданым, новых творчых здабыткаў! Са святам вясны, каханая!

Пятрусь КАПЧЫК,

кіраўнік гурта беларускай культуры «Зорка Венера».

уражанні

Мая першая зімовая фальклорная практыка прайшла ў глыбінцы — радавым гнязде маёй маці — вёсцы Выганашчы Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці. Ад практыкі засталася шмат уражанняў, імі я і хачу падзяліцца.

ПАЛЕСКАЕ
ВЫМЯРЭННЕ

фота Алена КАЗЮЛ

ДАРОГА

У вострым гадзін раніцы цягніком «Масква—Брэст» я накіравалася на поўдзень. У гарадскім пасёлку Івацэвічы перасела на аўтобус да Бабровічаў. Мне, карэннай гараджанцы, стала дрэнна, калі ўбачыла «ЛАЗІК», на якім павінна была ехаць да Выганашчаў дзве гадзіны. Дорога здалася вельмі доўгай: цёмны лес, белы снег, празрысты холад. Рукі ў пальчатках абледзянелі. Холад пранік у боты і разам з цяплом выветрыў увесь аптымізм. Здавалася, што аўтобус вось-вось завязне сярод снежнай пустэчы, бо бальшак з Целяхан да Бабровіч быў не расчышчаны. Але «ЛАЗІК» не здаваўся. Нягледзячы на снежныя заносы, ён шчасліва дабраўся да Выганашчаў.

Калі выйшла з аўтобуса, адразу зарыентавалася на мясцовасці: невялікі магазінчык, пафарбаваны, напэўна, не так даўно ў ядавіта-жоўты колер. Ля яго некалькі маладзенькіх мёрзлых дрэўцаў, а за ім — хаткі мясцовых інтэлігентаў. Сцежкамі і сумётамі ішла да дома свайго дзядзькі, дзе і павінна была жыць на працягу ўсёй зімовай практыкі. Слухаючы, як рыліць снег пад нагамі, я глядзела з зайдрасцю на маладых людзей у валёнках, якія практычна ляталі над сумётамі.

ПАЛЕСУКІ

Вось і пачалася мая практыка. З дома ў дом хадзіла я, збіраючы песні, казкі, паданні, частушкі, замовы, варажбу і дробязь з бабуліных куфраў. Старыя палешукі — гэта своеасаблівыя людзі. Да чужых яны адносяцца падазрона, з недаверам, і каб не было ў мяне там родных — не пусцілі б на ганак. Калі ж яны прызнаюць у наведвальніку сваяка аднаго з хыхароў вёскі, то іх сардэчнасці і гасціннасці не будзе краю. Яны гатовы аддаць апошняе, падзяліцца амаль усімі сваімі ведамі, незалежна ад таго, патрэбны яны вам ці не.

Мне здаецца, што за гэты час я паправілася на некалькі кілаграмаў, бо кожная бабуля імкнулася накарміць мяне, маленькую чаўяду (у палешукоў — чалавек, які мала есць, пераборлівы ў ядзе). А ў адной было жаданне нават напаіць. Па сённяшні дзень я не магу адысці ад гарэлкі «Березовская. Люкс», пасля першага глытка якой я зразу мела канчаткова, што ненавіджу гэты напой. Звычай, які там існуе, пат-

рабуе выпіць усё, што наліў гаспадар, а інакш хаце, якой ты адмовіў, пагражае беднасць. Выйсці з-за стала можна было толькі з дазволу гаспадыні, раённай — абраза дому. Калі б не мой дзесяцігадовы пляменнік, то там і заначавала б...

ВЯСКОВЫ КЛУБ

Нельга скласці поўны малюнак вёскі, не нагадаўшы пра моладзь. Самае лепшае месца знаёмства — мясцовы Дом культуры, ці клуб. Вось туды мы і накіраваліся вечарам з маёй аднагрупніцай, якая прыехала разбавіць маю адзіноту. У ДК спачатку панавала цішыня, але хутка яе парушылі дзівочыя галасы. Дзяўчаты крыўляліся, паказваючы на нас пальцамі. У гэтых абставінах мы адчувалі сябе нейкім рэдкім выміраючым відам.

На танцах галоўнае было своечасова пад музыку пераступаць з нагі на нагу — і ты ўжо дыскадзіва. Наш з Марынай танец завалоўдаў агульнай увагай. Зараз, калі ўспамінаю гэты момант, на думку прыходзяць словы некалі вядомага доктара Кашпіроўскага: «Мне ўсё роўна, што пра мяне думаюць, галоўнае — не забываюць». Хлопцы адносіліся трохі інакш: падыходзілі, знаёміліся, нерашуча тапталіся паблізу, спрабуючы завесці размову, нават правялі да дома, чым выклікалі незадавальненне саперніцы. Наступным вечарам зайдросніцы спрабавалі ўчыніць нам аблаву каля выхаду, але з-за іх няспрытнасці план сарваўся.

Мяне здзіўлялі дзяўчаты, якія змагаліся за сваіх хлопцаў. Апраўданыя, нібы лялькі, яны былі вартыя жалю ля падвыпіўшых кавалераў у спартыўных штанах.

Я адчувала, што ў гэтай вёсцы свой замкнуты свет. Алкаголь і недахоп інфармацыі ператвараюць моладзь у зомбі, якія не бачаць у будучыні высакароднага сэнсу і не імкнуцца да лепшага. Але ж усяго праз некалькі дзесяткаў кіламетраў — раённы цэнтр, куды б пры жаданні можна вырвацца.

КАЛЯДЫ

Я не магла абысці ўвагай Каляды і... варажбу. Як і трэба, у дванаццаць гадзін пачала варажыць на нарачонага. Паставіла маленькае люстэрка насупраць вялікага, утварыўшы тым самым бясконцы магічны калідор, які па баках асвятляўся свечкамі. Пасля доўга і ўпарта, да болю ў вачах, ўглядалася ў яго, пакуль не па-

чала дваццаць. Нічога там, шчыра кажучы, я не ўбачыла. Напэўна, не хапіла цягнення. І я выбрала больш прасты шлях да ажыццяўлення мэты: вырашыла паабдымаць калы. Адышоўшы як мага далей ад плота, які аддзяляў двор ад агародаў, да хаты, я з заплісчанымі вачыма кінулася абдымаць агароджу і... апынулася на другім баку. Відаць, снег, мароз і адліга, якія паступова чаргаваліся, і маё жаданне пазнаць будучыню падарвалі яго моц, і ён прагнуўся. Але і на такі выпадак у мяне быў варыянт: варажба на чаравіку. Ледзь-ледзь расшнураваўшы, зняла з левай нагі свой новенькі велюравы бот і кінула з усёй сілы. Улічваючы мой дрэнны зрок і цемень, пошукі былі доўгія: я набыла на злоснага сабаку, улезла босай нагой у снег. Знайшоўся бот толькі пад раніцу — прынёс сусед.

А ўвогуле, калі сур'езна, то адна варажба ў мяне атрымалася. Вось вам невялікі рэцэпт. Гэта варажба на лічбы: у колькі гадоў дзяўчына сустрэне сваё каханне, у колькі замуж выйдзе, народзіць і г.д. Для гэтага патрэбна шклянка, напалову напоўненая вадою, свечка і залаты заручальны пярсцёнак на нітцы. Пры святле свечкі задаеш пытанне, напрыклад: «Колькі год будзе майму нарачонаму?» — і тры разы апускаеш пярсцёнак у ваду, пасля чаго падымаеш яго і лічыш: колькі разоў стукнуўся аб сценку шклянкі — столькі гадоў будзе будучаму нарачонаму. Варажба цікавая. Я не буду казаць, што прадказаў мне пярсцёнак, паспрабуйце лепш самі, бо свой вынік цікавейшы за чужыя словы.

ДАДОМУ

Цягнік «Брэст—Мінск» імчаў у шумны горад. Я лавіла сябе на думцы, што буду сумаваць. Не, не па вясковаму клубу, не па хлопцах-забіяках, якія ліха ганяюць на матацыклах, а па самой вёсцы: па гэтай некранутасці, па прастаце душ, па людзях, да якіх я прыкіпела, пачала разумець і прымаць такімі, якія ёсць, па сырадою з хлебам, па сабаку Лорду, што беге вакол дома на ланцугу і начной парой, напэўна, лічыць зоры (так задуменна ён глядзіць на неба), па мурлыкканню жаўтавокага ката Эдуарда. Сумаваць па тым свеце, які ніколі не перасячэцца з маім.

Ірына ХАДАСЕВІЧ.

дзіцячая чытанка

КАРАМЕЛЬНЫ
ДОМІК ДЛЯ МАЦІ

Ёсць святы, якія любяць усе. 8 Сакавіка падабаецца жанчынам і дзяўчынкам, бо яны ў гэты дзень яшчэ раз могуць адчуць, якія яны прыгожыя і добрыя. Мужчыны цэняць гэтае свята таму, што адчуваюць сябе ў гэты дзень трошкі чарайнікамі. Колькі жаночых усмешак запальваецца вакол іх ад цёплых слоў і ўсялякіх прыемнасцей, што яны робяць! Што за жыццё без святаў?

А дзеці віншуюць настаўніц, матуль і бабуль. Наведаўшыся ў 1^А клас 189-й мінскай школы, дзе настаўніца Наталля Бортнік, убачыла, што хоць час сапраўды многае змяніў, 8 Сакавіка натхняе школьнікаў на рамантычныя ўчынкi. Напрыклад, на правядзенне Рыцарскага турніру. Здаецца, гульня, але ў ёй праяўляецца мужнасць хлопчыкаў, пшчота дзяўчынак.

Згадзіцеся, больш прыемна, калі дачка выступае ў якасці дамы на Рыцарскім турніры, чым маршыруе ў страі.

Вучні 1^А класа, разважаючы па маёй просьбе пра свята, казалі, што яны патрэбны, каб людзі ўсміхаліся, дарылі адзін аднаму падарункі, якія прыносяць задавальненне, а 8

Сакавіка — цудоўная падстава выказаць пачуцці сваім мамам. Нехта хоча падарыць сваёй матулі шмат кветак. А некаторыя мараць ураціць калі-небудзь кухонным камбайнам ці камп'ютэрам.

Першакласнікі разумеюць, што рэчы, якія яны хацелі б падарыць на свята, каштуюць грошай. Напрыклад, Філіп збіраецца зарабіць іх добрымі паводзінамі. А Улад кажа, што калі б у яго было 100 долараў штодзень, ён памяняў бы іх на рублі ў банку, накупляў бы цацак і мог бы не тое што клас, а ўсю школу і, зразумела, дзяўчынак запрасіць у Макдональдс.

Дзеці жадалі сваім мамам здароўя і шчасця ў асабістым жыцці. Ваня, мама якога займаецца мікрабіялогіяй, растлумачыў апошняе так: «Асабістае жыццё — гэта сваё жыццё. І яно не павінна быць цяжкім».

А лепшая частка асабістага жаночага жыцця — гэта цудоўныя дзеці, шчодрыя на добрыя пачуцці. Мая дачка, наогул, вырашыла, што я заслугоўваю, каб жыццё было больш салодкае, і сказала: «Я б падарыла табе шакаладную машыну і карамельны домік». Першакласніца Таня, мама якой архітэктар, мараць пабудаваць ёй калісці палац.

Жыццё бывае розным. Але калі дзеці ведаюць, аб чым мараць бацькі (і наадварот), яно не будзе сумным.

Алена СПАСЮК.

крыжаванка ад любові іонавай

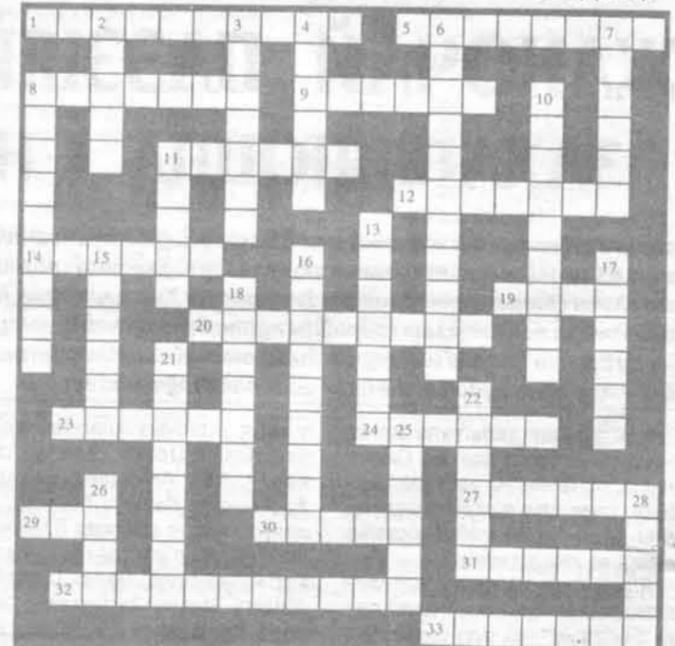
ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.

1. Общество. 5. Повод. 8. Уйма. 9. Вещество. 11. Трясина. 12. Юность. 14. Церковь. 19. Язык (фил.). 20. Лекарство. 23. Голова. 24. Основание. 27. Стропило. 29. Явь. 30. Багрянец. 31. Отказ. 32. Подобие. 33. Разговор.

ПА ВЕРТЫКАЛІ.

2. Охрана. 3. Добыча. 4. Пахота. 6. Просветительство. 7. Поричание. 8. Искусство. 10. Решение. 11. Дерево. 13. Огниво. 15. Разина. 16. Предложение. 17. Топливо. 18. Беславие. 21. Предисловие. 22. Морковь. 25. Дело. 26. Кофе. 28. Отава (трава).

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
ў ІНТЭРНЭЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 038 экз. Заказ 1488. Падпісана да друку 4. 3. 2003 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).